

2025

ICC GIDS

Teylers Museum

plezier tijdens het
museumbezoek!

 Componeren
kun je leren

TOTAAL

Beeldende lessen
die rijk zijn aan taal

Mauritshuis

Den Haag

*De mooiste rondleidingen
& workshops*

Plan je bezoek

www.mauritshuis.nl/po

Mh

**Teylers wil
iedere bezoeker
een herinnering
meegeven voor
het leven.**

Leerlingen poseren tussen de instrumenten
en vitrines met mineralen in de Ovale Zaal
van Teylers Museum: de oudste museumzaal
van Nederland!

Bij de voorkant

Express yourself !

Van paddenstoel tot stillevens tot wereldburgerschap.

PAGINA 4

**Kunst en cultuur maken
het onderwijs rijker en
betekenisvoller**

PAGINA 15

PAGINA 34

**HET BELANG VAN VERHALEN
VERTELLEN VOOR KINDEREN OP SCHOOL
EN BINNEN CULTUURONDERWIJS**

PAGINA 38

**Help!
Ik ben niet zo creatief!**

Colofon ICC Gids 2025

De ICC Gids wordt gratis verspreid onder
alle leerkrachten in het primair onderwijs,
onderwijsbegeleidingsdiensten en
afdelingen educatie van de Nederlandse
gemeenten.

Eindredactie

Christine Dirkse

Redactionele medewerking

Mech Benjaminsen, Ceciel de Bie,
Christine Dirkse, Reinoud Leenen,
Ernst Weerstra en vele anderen.

Advertenties

Acquisitium
Bertel Ingmar Bertelsen
030-8906667
bertelbertelsen@acquisitium.nl

Vormgeving

Origin Marketing
Martine van der Peijl
www.originmarketing.nl

Nabestellen

De ICC Gids 2025 kan voor € 8,95 worden
nabesteld bij de uitgever.

Uitgever

Insite Media
Postbus 209
3770 AE Barneveld
bureau@insitemedia.nl

Niets uit deze uitgave mag worden
gepubliceerd of vermenigvuldigd zonder
uitdrukkelijke toestemming van de
uitgever. Alhoewel deze uitgave met de
groots mogelijke zorg is samengesteld,
kunnen aan deze uitgave geen rechten
worden ontleend.

Copyright 2025 Insite Media
ISSN 2211-0763

Express yourself !

Van paddenstoel tot stilleven tot wereldburgerschap.

Hoe maak je lesmateriaal dat werkt en aanslaat? Ceciel de Bie is schrijfster van kinderboeken, leerkracht Beeldende Vorming (BeVo) op de basisschool en grondlegster van Ontdek Jouw Kunststreken (OJK), een praktische digi-methode voor beeldend onderwijs die uitgaat van de onlosmakelijke wisselwerking tussen taal en beeld in creatieve processen. Vanuit deze drie hoedanigheden gaat ze in op de vraag hoe je als leerkracht succesvol kan zijn met beeldende opdrachten. Er zijn vele factoren die een rol spelen om te slagen. In dit artikel stipt ze er een aantal aan. Ze neemt daarbij enkele van haar lessen als leidraad.

Door: Ceciel de Bie en Reinoud Leenen

Beeld: Reinoud Leenen

Het belang van betrouwbare informatie

Als schrijfster en maakster van BeVo lessen weet ik hoe belangrijk het is om informatie driedubbel te checken. Want hoe vaak ben ik tijdens het ontwerpen van een les niet tegenstrijdige informatie tegengekomen over hetzelfde onderwerp? Of informatie die verkeerd herhaald werd op het internet? Of verouderde informatie? Daarom staat bij mij hoog in het vaandel dat mijn lessen van duurzame en gedegen informatie zijn voorzien.

Doseren van informatie

Ik wil dat de aangeboden kennis aanstekelijke werkt. Daarvoor moet ze in werkbare stukken worden omgezet. Want de lestijd bij BeVo kent een geheel eigen dynamiek. Er gaat met de handen gewerkt worden. Teksten zijn bedoeld om gedachten op gang te brengen en ter ondersteuning in het fysieke creatieve proces. Van belang is om na een eerste lesinstructie de leerlingen een beetje te laten rommelen. Aan dit aspect mag niet worden voorbijgegaan. Leerlingen hebben tijd nodig om de materialen en de gedachte achter een opdracht eigen te maken. Ik ben er niet op uit om ze braaf werkjes te laten maken. Ik wil dat ze zichzelf tegenkomen en de kracht ontdekken van hun creatieve vermogens en door hun eigen werk gegrepen worden. Teksten moet je dus doseren in de lestijd. Kinderen leren ook door naar elkaars werk te kijken. Een BeVo les oogt daardoor soms chaotischer dan ze in werkelijkheid is.

De functie van woorden

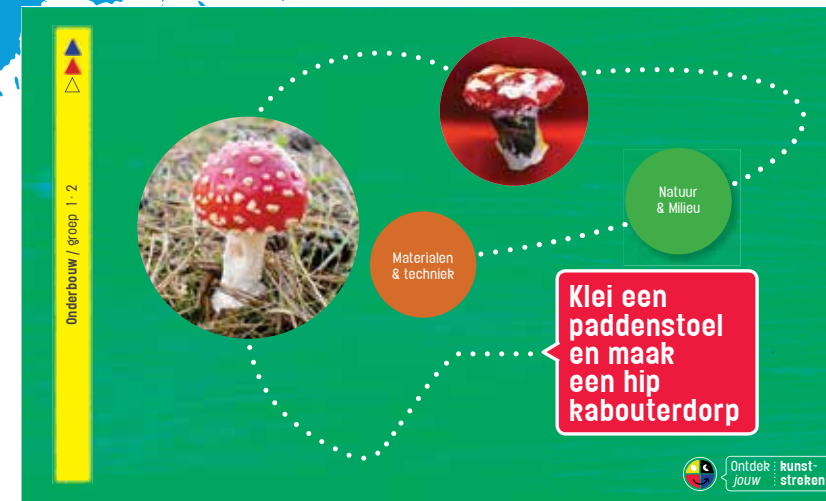
Bij elke opdracht pas ik consequent een bundeltje woorden toe. Als voorbeeld neem ik mijn les over paddenstoelen voor de onderbouw. Het bundeltje bestaat uit; hoedje, steeltje en hip. Ik zorg ervoor dat deze woorden steeds herhaald worden in de digi-les, door mij als leerkracht en door de leerlingen onderling. Ze vertegenwoordigen drie verschillende zaken; hoedje is een onderdeel van een paddenstoel maar brengt

ook een hoop humoristische associaties met zich mee, steeltje biedt de mogelijkheid om de paddenstoel te vergelijken met een boom met zijn stam en wortels, om zo te vertellen dat in de natuur veel dingen uit de grond groeien, en hip roept allerlei creatieve denkvragen op. Wat is hip voor jou?

Het doel van de 'ankerwoorden' is driedelig; de leerlingen een richting opsturen met duidelijke accenten, als reddingsboeien tijdens de stormachtige golven van hun creativiteit om het even metaforisch te zeggen, en om de opgedane kennis beter te laten beklijven wanneer de les is afgelopen. Vaak is het gevolg dat hierdoor de 'Hoe dan Juf (of meester)?' vragen wat meer naar de achtergrond treden en het vertrouwen groeit om uit zichzelf verder te gaan. Want enige paniek bij creatief moeten handelen is bij veel leerlingen in den beginne vaak aanwezig. Meteen weten hoe iets aan te pakken, is niet voor iedereen weggelegd. De onmisbare kracht van de leerkracht is de creatieve processen van leerlingen op de juiste momenten te ondersteunen en te motiveren. Dat kan onder andere door materiaal aan te reiken, ergens op te wijzen in het kijken, met een tekenadvies te komen en met woorden die er toedoen. In mijn paddenstoelenlessen voor de midden- en bovenbouw worden andere 'ankerwoorden' gebruikt, passend bij het niveau van de leeftijd.

De kracht van kijken door een stilleven te maken

Als er één onderwerp geschikt is voor BeVo, dan is het stillevens. Overal waar ik les heb gegeven, en dat is op heel wat scholen, werd een stilleven maken met veel enthousiasme onthaald. Van groep 1 t/m 8. Waarom? Een opstelling van voorwerpen biedt directe houvast. En er is altijd wel een voorwerp waar een kind iets extra's mee heeft. Nog een voordeel; er zijn vele uitgangspunten voor een opdracht mogelijk. Het materiaal bijvoorbeeld. Want je kan tekenen met inkt, krijt of potlood, of gaan schilderen. Alles heeft consequenties voor het beeld en

Van alle individuele paddenstoelen wordt een kleurrijk paddenstoelen dorp gemaakt in het klaslokaal, voor hippe kabouters natuurlijk.

de concentratie van de leerlingen. Het voert nu te ver om hier alle mogelijke vertrekpunten op te sommen maar ik noem er toch een aantal; kleur, contouren, glimlichten of schaduwen maken, materiaal uitdrukking, surrealisme en symboliek.

Eenmaal aan de slag werkt de wisselwerking tussen zien en de hand, het heen en weer gaan van de ogen en de correcties van de hersenen, wat is getekend kan gecontroleerd worden, de maker die zijn weg moet zien te vinden om in het geheel op te gaan, bij de meeste leerlingen verslavend. Ook bij stillevens lessen maak ik gebruik van 'ankerwoorden' die gericht zijn op het niveau van een groep.

Natuurlijk tekenhandschrift

Stillevens maken is om nog een andere reden zeer leerzaam voor een leerkracht; het is de manier om zicht te krijgen op het tekenhandschrift van een leerling. En dat kan heel uiteenlopend zijn. De een heeft van nature een strakke lijn, de andere juist een losse. Sommigen hebben de neiging om contouren te maken, andere zijn schetsmatiger of juist weer stripachtig of wat meer omschrijvend. Het zijn deze persoonlijke lijnvoeringen waarmee een 'vertaalslag' gemaakt moet worden van bijvoorbeeld een stilleven van een pompoen, druiven, een vaasje met bessen en een tak met bloemen.

Van contouren naar kleuren.

Volg één van de onderwijsprogramma's over wetenschap en techniek

rijksmuseum
boerhaave

Doe mee aan een workshop of kom **buiten spelen** in Waterland Boerhaave!

Ontdek de wereld van wetenschap

Meer informatie via rijksmuseumboerhaave.nl/onderwijs

De passie voor kleuren

Bij schilderen komen weer andere eigenschappen bij jouw leerlingen tevoorschijn maar één ding staat

zo vast als een hunebed, alle kinderen houden van kleur. En sommigen zijn coloristen. Die vinden kleuren niet alleen maar mooi, maar die denken, voelen en handelen in kleuren. Het is me wel eens overkomen dat een kind ondoordringend voor zich uit keek, maar totaal opleefde toen ze mocht verven. Ze begon kleuren te mengen alsof haar leven ervan afhing. En telkens werd het geen modderzooi maar kwam ze goed uit. Het was magisch om zoiets voor je ogen te zien gebeuren. Het meisje was een echte kleurenmengster. Ze was ervoor in de wieg gelegd.

Een trotse coloriste

De kracht van een school brede aanpak

Als laatste voorbeeld waarin de samenhang tussen taal, beeld en informatie een actieve rol speelt, wil ik mijn project van juni 2024 in een school in Amsterdam Oost nemen. In verband met wereldburgerschap werd me gevraagd om school breed opdrachten over Ketu Koti te bedenken. Als BeVo-leerkracht geef ik niet één klas, maar vaak alle klassen van een school les. Ik besloot naast speciale digi-lessen ook werkboekjes te maken. Elke bouw kreeg een boekje met een mythe, wat taal- en tekenopdrachten en een stukje informatie over Ketu Koti. Iedere leerling mocht zijn eigen boekje personaliseren en mee naar huis nemen. Heel kort samengevat; voor de onderbouw schreven we een verhaal over een spin en een zangvogel, voor de middenbouw een verhaal over slaaf Sonny en een spiegel en voor de bovenbouw het verhaal over een rotsvaste vuist. Een maand lang gaf ik alle klassen BeVo-les; de kleintjes maakten vogels en spinnen, de middenbouw een tweekantige spiegel en de bovenbouw vuisten. De resultaten van alle leerlingen werden samengebracht in een groot kunstwerk in de hal van de school dat op de dag van Ketu Koti herdenking en viering

Taal en beeld werkboekjes over Ketu Koti 2024

Een trotse coloriste

Gemeenschappelijk kunstwerk Ketu Koti in de hal van de school

werd onthuld. Kinderen konden onderling en met hun ouders en leerkrachten communiceren over het onderwerp.

Trotse makers

Bij BeVo worden vooral de ogen aangesproken. We weten inmiddels dat dit het dominerende menselijke zintuig is bij het ontvangen van informatie. Kinderen hebben tijd nodig om alles wat op ze afkomt te leren onderscheiden en te begrijpen. Daarbij kan hun creativiteit hen op weg helpen. Mijn notie is dat het serieus stimuleren van de motorische en visuele ontwikkeling van kinderen op de basisschool bijdraagt aan hun beeldvaardigheid maar ook aan hun taalvaardigheid, omdat deze twee gebieden dieper met elkaar verweven zijn dan het op het eerste gezicht lijkt. Door woorden als instrumenten aan te reiken en door leestijd in te richten met specifiek opgezette lessen worden kinderen aangesproken om hun eigen beeldende verhalen te maken. Want dat zijn kinderen, verhalenmakers. Ik geloof in de creatieve kracht van elk kind. Er moeten alleen omstandigheden en inspirerende opdrachten ontwikkeld worden, zodat ze zich vrij genoeg voelen om uit hun eigen onverwachte hoek te kunnen komen. Aan jou als leerkracht de taak dat te herkennen en verder te brengen. Want wie zich gehoord en gezien voelt zal groeien. Als de kids als trotse makers de klas uitgaan is een les geslaagd.

TEYLERS

OUDESTE ★ MUSEUM
VAN ★ NEDERLAND

ONTDEK DE KOSMOS IN TEYLERS

BELEEF KUNST, WETENSCHAP,
ERFGOED EN BURGERSCHAP
SAMEN OP EEN PLEK.

Teylers Museum is het oudste museum
van Nederland en is ontstaan uit
de wens om kunst en wetenschap
toegankelijk te maken voor iedereen.

Bekijk onze diverse
onderwijsprogramma's op
teylersmuseum.nl of neem voor
meer informatie contact op met:

reserveringen@teylersmuseum.nl

TEYLERSMUSEUM.NL

KOSMOS

14
FEB

29
JUN

BEZOEK KOSMOS MET JOUW KLAS

Van 14 februari tot en met 29 juni 2025 verwonder je je in Teylers over planeten, (kunst)manen en de invloed van licht en donker. In het onderwijsprogramma bij de tentoonstelling *Kosmos* ontmoet je oude sterren en geniet je van sterrenstelsels vol dieren gemaakt door leerlingen van verschillende basisscholen. Bekijk onze website voor meer informatie over dit onderwijsprogramma voor groep 5 tot en met 8.

OVER KOSMOS

Sterren vormen sinds mensenheugenis een baken van houvast, maar door lichtvervuiling zijn we het contact met de sterren aan het kwijtraken. Wat zijn de gevolgen hiervan en hoe kunnen we die relatie herstellen? *Kosmos* brengt wetenschappelijke objecten uit de 18de en 19de eeuw samen met hedendaagse kunst. Hoe versterkt verbeelding onze relatie met de kosmos?

Ontdek een duurzame toekomst in Museon- Omniversum!

Museon-Omniversum is een museum en grootbeeldfilmtheater. Bij ons draait alles om de aarde, de mens en een duurzame toekomst. In het museum ontdekken leerlingen door middel van games, museale objecten en informatie hoe de wereld in elkaar steekt en hoe ze zelf aan een betere wereld kunnen bijdragen. In het koepeltheater beleven ze een spectaculaire grootbeeldfilm op een scherm zo groot als twee tennisbanen.

Kom op ontdekkingsreis naar alle uithoeken van de wereld

- **Leerzaam en mega leuk:** Leer over de relatie van de mens met hun omgeving in mega leuke, interactieve tentoonstellingen en beleef films op gigagroot beeld.
- **Reis door het heelal:** maak een indrukwekkende reis door de ruimte in de grootste film dome van de Benelux met een interactieve planetariumles.
- **Leefbare planeet:** ga aan de slag met de 17 werelddoelen (SDG's) van de Verenigde Naties en ontdek wat voor wereldburgers jij en je leerlingen zijn.

museon omniversum

Wil je kinderen spelenderwijs iets bijbrengen over duurzame ontwikkeling en hoe ze zelf kunnen bijdragen aan een betere wereld? Boek een museumles of tour en combineer die met een grootbeeldfilm. Na het bezoek aan Museon-Omniversum hebben ze zoveel inzichten dat ze niet meer hetzelfde naar de wereld kijken.

Ontdek
ons aanbod

Museon-Omniversum:

Stadhouderslaan 37,
Den Haag
070 338 1463
scholen@museon-omniversum.nl

www.museon-omniversum.nl

MAAK VAN JE SCHOOLPLEIN EEN ECHT FESTIVALTERREIN

Creatieve workshops die uitmonden in een toffe presentatie voor leerlingen, ouders en leerkrachten!

06 - 30414189
info@festivalopschool.nl
info@kunsteducationenederland.nl

WWW.FESTIVALOPSCHOOL.NL

Nationale Opera & Ballet

Van klaslokaal tot theaterzaal

Nationale Opera & Ballet wil dat iedereen het plezier van dansen en zingen kan ervaren. Daarom bieden we voorstellingen, workshops en projecten aan voor leerlingen van alle leeftijden.

Wij komen graag naar school, bijvoorbeeld voor een introductieles in de klas of om te ondersteunen bij een voorstelling waarin uw leerlingen zelf dansen of zingen.

Ook zijn leerlingen en leerkrachten van harte welkom in ons theater in hartje Amsterdam, voor een workshop, rondleiding of een bezoek aan een echte opera- of balletvoorstelling, speciaal voor jonge oren en ogen gemaakt.

Scan de QR-code voor het meest actuele aanbod voor basisscholen. Wilt u graag onze papieren brochure ontvangen, stuur ons dan een mailtje: educatie@operaballet.nl

WERELDERGOED EDUCATIE: GRATIS EN ONDERSTEUNEND VOOR JOUW LESPRAKTIJK

Wist je dat Stichting Werelderfgoed Nederland gratis educatieve materialen aanbiedt die jou en je collega's in het basisonderwijs kunnen ondersteunen bij het lesgeven over Werelderfgoed in ons Koninkrijk? Deze lesmaterialen zijn speciaal ontwikkeld voor het onderwijs en helpen leerlingen niet alleen te leren over de historische en culturele waarde van deze locaties, maar ook om hun bewustzijn van het wereldwijde belang van erfgoed te vergroten.

Op onze website: www.werelderfgoed.nl vind je een breed scala aan gratis lespakketten en lesideeën die aansluiten bij verschillende leergebieden: van geschiedenis en aardrijkskunde tot burgerschap en kunst. Interactieve werkbladen, online video's en digitale kaarten: alle materialen zijn ontworpen om lesgeven over Werelderfgoed zowel boeiend als toegankelijk te maken voor leerlingen van verschillende niveaus, te beginnen bij de kleuters!

Wat biedt Stichting Werelderfgoed Nederland?

- **Lespakketten en werkbladen:** Voor groepen van groep 1 tot 8 bieden we kant-en-klare lespakketten die je kunt integreren in je bestaande lesprogramma. De materialen zijn makkelijk te gebruiken en bevatten alles wat je nodig hebt, van lesdoelen tot evaluatievragen.
- **Klokhuisfilmpjes en digitale tools:** Maak gebruik van onze digitale middelen zoals korte documentaires, interactieve kaarten en andere visuele hulpmiddelen om het lesgeven levendig en stimulerend te maken. Alle dertien locaties hebben nu een eigen Klokhuis aflevering!
- **Thema's en leergebieden:** Of je nu lesgeeft over een Nederlands Werelderfgoed in het bijzonder of de UNESCO Werelderfgoedlijst, onze materialen zijn geschikt voor verschillende onderwijstema's. Ze helpen leerlingen de waarde van erfgoed te begrijpen, niet alleen in Nederland, maar wereldwijd.

Deel je mening en doe mee in onze klankbordgroep!

Wij willen graag van jou horen! Daarom nodigen wij je uit om deel te nemen aan onze **klankbordgroep**, een groep bestaande uit leraren en onderwijsdeskundigen die samen met ons nadenken over de toekomst van educatie rond Werelderfgoed. Leden van de klankbordgroep worden van tijd tot tijd gevraagd om te reageren op voorstellen, producten en initiatieven, zoals het Nieuwsbegrip lesmateriaal over UNESCO Werelderfgoed Nederland.

We bieden jaarlijks een **inspiratiebijeenkomst** op locatie, waar je kennis kunt delen en nieuwe ideeën kunt opdoen.

Daarnaast blijf je op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van educatie. Dit is een mooie kans om samen te werken met collega's uit het onderwijs en een bijdrage te leveren aan zinvolle educatie rond Werelderfgoed.

Lijkt het je interessant om deel te nemen? Stuur je aanmelding naar educatie@werelderfgoed.nl. Wij kijken uit naar je ideeën en delen graag mooie voorbeelden met je!

Bezoek www.werelderfgoed.nl/nl/onderwijs voor de gratis lesmaterialen en stuur een bericht om jouw ervaringen en ideeën met ons te delen. Samen kunnen we het onderwijs over Werelderfgoed naar een hoger niveau tillen!

Foto's: Bas Czerwinski / Stichting Werelderfgoed Nederland

Onze overkoepelende onderwijsdoelstelling is om leerlingen te laten ervaren, vanuit verschillende perspectieven, dat elk Werelderfgoed binnen het Koninkrijk der Nederlanden een eigen verhaal heeft. Ze leren te begrijpen wat het betekent om erfgoed te behouden en kunnen met anderen in gesprek gaan over wat ervoor nodig is om de dertien Werelderfgoederen in ons Koninkrijk voor de toekomst te bewaren.

Meer info:

werelderfgoed.nl/onderwijs

Mesdag en de zee

Hendrik Willem Mesdag was een beroemd zeeschilder. En een fanatiek kunstverzamelaar, samen met zijn vrouw Sientje Mesdag-van Houten. Ze bouwden er zelfs een museum voor naast hun huis in Den Haag. Leerlingen uit groep 3 ontdekken alles over het leven in de 19^e eeuw, de zee en over elkaar.

De Mesdag Collectie
Den Haag

Boek nu je bezoek!

SPECIAAL VOOR GROEP 3

AIRBORNE MUSEUM HARTENSTEIN

AIRBORNEMUSEUM.NL

GA MEE OP MISSIE!

Eric Borrias speelt Zebedeus
En het ganzenbord van Wisse

Naar het bekroonde boek van Koos Meinderts
Zilveren griffel 2024

Tekening Annette Plenig

Dompel je onder in de wereld van de Hollandse Meesters – Fabrique des Lumières

De schilderijen van de Hollandse meesters zijn wereldberoemd om hun ongekende detaillering, meesterlijk gebruik van licht en donker en tijdloze verhalen. In de immersieve expositie *Hollandse Meesters* bij Fabrique des Lumières komen deze iconische werken op een geheel nieuwe manier tot leven. Meer dan 325 meesterwerken van 50 verschillende schilders, worden geprojecteerd op grote muren, vloeren en plafonds. Een meeslepende ervaring waarin je het werk niet alleen ziet, maar volledig beleeft!

Stap in Vermeer's wereld van serene interieurs en voel hoe elk detail je uitnodigt om verder te kijken. Of laat je betoveren door Rembrandt, de meester van het contrast. Zijn dramatische portretten en iconische Nachtwacht brengen emoties en menselijke kwetsbaarheid op een ongeëvenaarde manier tot uiting. Het is alsof je in de zeventiende eeuw stapt en zelf een onderdeel wordt van de schilderijen. Deze expositie is niet zomaar een tentoonstelling, het is een totaalervaring. Dynamische projecties, versterkt door zorgvuldig samengestelde muziek, transformeren de kunstwerken tot een immersief schouwspel.

Waarom deze expositie perfect is voor leerlingen en docenten?

Voor docenten biedt deze expositie een ideale kans om leerlingen op een geheel nieuwe manier te inspireren.

Kunst komt in deze vorm tot leven. De grootsheid van de projecties, gecombineerd met de meeslepende muziek, maakt de werken toegankelijk en aansprekend. Leerlingen zien niet alleen de schilderijen, maar voelen de emotie, het verhaal en de sfeer die erin verborgen zit. De immersieve setting sluit naadloos aan bij hoe jongeren vandaag de dag leren en beleven. Het gaat verder dan een traditioneel museumbezoek, omdat het hen in staat stelt om kunst met al hun zintuigen te ervaren. Het maakt complexe thema's als licht, compositie en symboliek tastbaarder en begrijpelijker. Docenten kunnen hun lessen verrijken met de visuele en emotionele kracht van deze expositie en daarmee de interesse voor kunst en cultuur bij hun leerlingen vergroten.

Een kleurrijk extraatje: Mondriaan – Een Overdaad aan Kleur

Na de reis door de wereld van de zeventiende eeuw volgt een dynamische overgang naar de moderne kunst met de korte expositie *Mondriaan, een Overdaad aan Kleur*. Mondriaan's abstracte werken, met hun strakke lijnen en levendige kleuren, bieden een prachtig contrast en laten zien hoe Nederlandse kunst zich door de eeuwen heen heeft ontwikkeld.

Beleef kunst op een nieuwe manier!

De expositie *Hollandse Meesters* wordt exclusief gepresenteerd in Fabrique des Lumières in Amsterdam. Voor docenten en leerlingen is dit een unieke kans om de magie van de Hollandse meesters op een geheel nieuwe manier te ervaren. Stap in de schilderijen, voel de verhalen en laat je zintuigen prikkelen. Een onvergetelijk schooluitje wacht op je: plan je bezoek nu!

Info:

- Met groepen van 12 tot 250 personen
- www.fabrique-lumieres.com
- @fabriquedeslumieres

Magische muziekmachines in Museum Speelklok

Van de grootste draaiorgels
en koninklijke speelklokken
tot de kleinste muziekdoosjes

Volg een van onze leuke leerzame lesprogramma's
rond muziek, techniek en geschiedenis!

- Muzikale tour + speurtocht (alle groepen)
- Daar zit muziek in! (groep 3/4/5)
- Magische muziekmachines (groep 6/7/8)
- NIEUW: Geen muziek zonder techniek!
(digitaal - groep 7/8)

Kijk voor voorbereidende lessen of een lesprogramma
op maat op www.museumspeelklok.nl

**museum
speelklok**

Kunst en cultuur maken het onderwijs rijker en betekenisvoller

CONCEPTKERNDOELEN KUNST EN CULTUUR GAAN FASE VAN BEPROEVEN IN

De conceptkerndoelen kunst en cultuur gaan groepsleraren, vakleraren en cultuurcoördinatoren meer richting geven. Tegelijkertijd is er voldoende ruimte voor eigen invulling binnen het leergebied. Dat is de boodschap van curriculumexpert kunst en cultuur Viola van Lanschot Hubrecht van SLO, van Chantal Brunt, lid van het kerndoelenteam kunst en cultuur en leraar in het po en van Peter Tol, ook lid van het kerndoelenteam en docent op de pabo. 'Leerlingen kunst en cultuur laten ervaren, ze laten experimenteren en improviseren, dat maakt het onderwijs rijker en betekenisvoller.'

Tekst: Brigitte Bloem

Beeld: SLO

Kerndoelen helpen leraren keuzes te maken in het lesaanbod in een bepaald leergebied. De huidige kerndoelen voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs stammen uit 2006. Sindsdien is de wereld flink veranderd. "Als vakleraar muziek kom ik op veel scholen. Ook op de school waar ik als groepsleraar werk, merkte ik dat mijn collega's met minder affiniteit voor kunst en cultuur de doelen te makkelijk afstreepten", vertelt Brunt. "Zo, dat hebben we ook weer gehad", hoorde ik vaak. Met de conceptkerndoelen is dat anders. Ze zijn concreter geformuleerd en geven duidelijker aan wat het doel voor de leerlingen is. Ook de indeling in drie domeinen draagt hier sterk aan bij: artistiek creatief vermogen, het maken en meemaken én het betekenis geven. Je ziet

ook meteen hoe rijk en breed het leergebied kunst en cultuur is." Pabodocent Tol kan dat beamen. "Veel van mijn studenten zien tijdens hun stage in het po zo weinig kunstvakken voorbijkomen dat ze veronderstellen dat er geen vaste plek voor is ingeruimd in het curriculum. De conceptkerndoelen maken duidelijk dat kunst en cultuur juist integraal deel uitmaken van het lesaanbod." Van Lanschot Hubrecht legt uit dat de nadruk op creativiteit een heel belangrijke verbetering is. "In de huidige kerndoelen staat niets over creativiteit en het ontwikkelen daarvan, terwijl dat juist de kern is van kunst en cultuur. In de conceptkerndoelen heeft het onderzoeken van het eigen artistiek creatief vermogen een stevige positie gekregen."

Ontdek, beleef en maak!

**KINDER
BOEKEN
MUSEUM**

LITERATUURMUSEUM.NL

Het kerndoelenteam Kunst en Cultuur aan het werk

Ruimte voor diversiteit en eigen keuzes

Een ander belangrijk aspect van de conceptkerndoelen is de aandacht voor diversiteit. “Het huidige kunstonderwijs heeft een westers perspectief,” zegt Van Lanschot Hubrecht. “In de conceptkerndoelen is er meer oog voor de verschillende vormen van kunst en cultuur uit allerlei werelddelen. Dit sluit beter aan bij de verschillende culturele achtergronden van leerlingen. De advieskring gaf dit terug in haar feedback, waarvoor ze haar achterban had geraadpleegd. De conceptkerndoelen bieden ruimte om verschillende vormen van kunst en cultuur te verkennen. Leerlingen krijgen de kans kunst te maken en te beleven op een manier die aansluit bij hun mogelijkheden, identiteit en culturele achtergrond, terwijl ze óók kennismaken met het nog onbekende.” Hoewel de conceptkerndoelen meer richting geven, is er ook ruimte voor eigen invulling door de leraar. “Het was een uitdaging om de doelen ambitieus genoeg te maken voor de vakleraar en tegelijk haalbaar voor de groepsleraar,” zegt Brunt, “maar dat is ons behoorlijk gelukt. Er is voldoende ruimte om eigen keuzes te maken in het lesaanbod.” De voorbeelden die bij de kerndoelen zijn opgenomen (‘te denken valt aan’) helpen leraren om de vertaalslag naar de klas te maken.

Samenhang

De conceptkerndoelen zoeken ook de samenhang op met andere vakken. “Alle onderdelen van kunst en cultuur zijn met elkaar te verbinden, maar ook met andere leergebieden,” benadrukt Brunt. “Je kunt een kunstopdracht bijvoorbeeld koppelen aan wetenschap

en techniek, of muziek combineren met taal. Dit zorgt voor een rijk en breed lesaanbod dat leerlingen uitdaagt en hun interesse wekt.”

Ook Tol ziet voor kunst en cultuur enorm veel aanknopingspunten met andere vakken. “Zoals de conceptkerndoelen nu hun vorm hebben gekregen biedt het leergebied kunst en cultuur een veilige plek voor het uitwisselen van verschillende standpunten en meningen”, aldus Tol. “Daardoor komt culturele diversiteit onvermijdelijk aan bod. Burgerschap krijgt dus ook een plek in de kunstvakken.”

Vanzelfsprekend is tijdens het opstellen van de conceptkerndoelen rekening gehouden met de toekomst. “We wilden de doelen zo formuleren dat ze eigentijds en uitdagend zijn”, zegt Van Lanschot Hubrecht. “De ontwikkelingen in kunst en cultuur staan nooit stil en het is belangrijk dat de kerndoelen die dynamiek reflecteren. Dat zal straks ook in de leerlijnen terugkomen.”

Samenwerking en draagvlak

Het opstellen van de conceptkerndoelen was een intensief proces waarbij het kerndoelenteam nauw samenwerkte met de advieskring kunst en cultuur, bestaande uit leraren, vakverenigingen, maatschappelijke organisaties en andere experts (zie kader 2). “In het begin was het even zoeken naar de rolverdeling,” blikt Van Lanschot Hubrecht terug, “maar al snel merkten we dat de discussies in ons team ook speelden in de advieskring en dat we vaak op dezelfde uitkomsten uitkwamen. De advieskring

hield ons scherp, bijvoorbeeld door ons te wijzen op bewoordingen die voor meerderlei uitleg vatbaar waren. Dit heeft mede gezorgd voor heldere, goed doordachte conceptkerndoelen.”

De intensieve samenwerking met de advieskring zorgde er ook voor dat het onderwijsveld mee kon denken met de conceptkerndoelen. “Juist door deze werkwijze met de advieskring was al in een vroeg stadium zo’n groot deel van de achterban betrokken. We zijn heel tevreden met de conceptkerndoelen zoals ze er nu liggen,” aldus Van Lanschot Hubrecht.

Uitdaging voor het onderwijs: combineer en maak het betekenisvol

Brunt roept leraren en cultuurcoördinatoren op om de conceptkerndoelen niet te zien als losse onderdelen, maar als kansen voor verbinding. Ze verwacht dat daar ook een rol ligt in de professionaliseringstrajecten voor kunst- en cultuuronderwijs. “Veel kan nu al. Je kunt bijvoorbeeld een studiemiddag van je team besteden aan de conceptkerndoelen kunst en cultuur”, geeft ze als tip. “Kijk waar verbindingen liggen met andere leergebieden, zodat het geen overladen programma wordt, maar juist rijker en betekenisvoller voor je leerlingen. En trek eropuit met je groep. Kunst en cultuur zijn overal om ons heen. Ook al is er misschien geen theater in de buurt, elk standbeeld vertelt een verhaal. Maak de lessen betekenisvol door leerlingen meer tijd en vrijheid te geven en het proces te laten ervaren in plaats van toe te werken naar een vast eindproduct.”

Gelijke kansen en een betere doorstroom

Actuele kerndoelen dragen bij aan gelijke kansen voor leerlingen, een betere doorstroom naar vervolgonderwijs en het actief mee kunnen doen in de samenleving. De huidige kerndoelen zijn verouderd en globaal geformuleerd en daarom gaf het ministerie van OCW de opdracht aan SLO om de kerndoelen van de leergebieden in po en onderbouw vo te actualiseren. In september 2023 presenteerde SLO de conceptkerndoelen voor Nederlands en rekenen en wiskunde; in maart 2024 volgden burgerschap en digitale geletterdheid. In november 2024 zijn de laatste vijf leergebieden, waaronder kunst en cultuur, opgeleverd.

Meer informatie?

Benieuwd naar de conceptkerndoelen van het leergebied kunst en cultuur? Je vindt ze hier:

- De formele opleveringsdocumenten aangeboden aan OCW: www.slo.nl/thema/meer/actualisatie-kerndoelen-examenprogramma/actualisatie-kerndoelen
- Ken je scholen die geïnteresseerd zijn om de conceptkerndoelen te beproeven in hun onderwijspraktijk? Aanmelden kan door een e-mail te sturen naar actualisatiebeproeven@slo.nl
- Wil je op de hoogte blijven van de actualisatie van de kerndoelen? Meld je dan aan voor de automatische nieuwsupdates:: www.actualisatiekerndoelen.nl/updates/aanmelden-voor-updates

Het kerndoelenteam kunst en cultuur en de inbreng van het onderwijsveld

Het kerndoelenteam kunst en cultuur, bestaande uit leraren po en vo, vakexperts en curriculumexperts van SLO, heeft sinds september 2023 hard gewerkt aan de totstandkoming van conceptkerndoelen. Het onderwijsveld is intensief betrokken bij het proces van curriculumherziening. Vakverenigingen, lerarenopleidingen en maatschappelijke organisaties gaven via de advieskring kunst en cultuur op gezette tijden feedback op tussenproducten. Ook werden reacties opgehaald tijdens conferenties en netwerkbijeenkomsten. Bovendien zorgde de inbreng van de klankbordgroep specifieke onderwijsbehoeften ervoor dat de conceptkerndoelen ook inclusief en haalbaar zijn voor het (voortgezet) speciaal onderwijs. De volgende stap is de fase van beproeven. In deze fase worden de conceptkerndoelen met een groot aantal scholen beproefd in de onderwijspraktijk op verwachte bruikbaarheid en vragen we wat nodig is om ze te implementeren. Met de opgehaalde feedback scherpener we de conceptkerndoelen verder aan. Daarnaast heeft OCW aangegeven dat er nog een extra stap moet worden gezet om de kerndoelen meer in samenhang te presenteren, zodat er een goede focus komt op het versterken van lezen, schrijven en rekenen. SLO pakt dit tegelijkertijd op met het verwerken van de feedback uit de onderwijspraktijk. De definitieve voorstellen voor kerndoelen worden eind 2025 opgeleverd.

Impactvolle en ontroerende dansvoorstelling voor jouw leerlingen?

Boek Lonneke van Leth Dans bij Impresariaat Uit de Kunst!

Jeugddansgezelschap Lonneke van Leth Dans raakt een jong publiek door belangrijke maatschappelijke thema's te verwerken in verhalende dansvoorstellingen. Of het nu gaat om persoonlijke strijd, sociaal onrecht of ingewikkelde menselijke relaties: de emoties worden krachtig maar toegankelijk op het podium overgebracht.

Eigenwijze Drol (voor groepen 1 t/m 8)

Een voorstelling die laat zien dat eigenwijsheid hilarisch en hartverwarmend kan zijn, maar ook de nodige spanningen met zich meebrengt. Bezoek deze voorstelling op de Etalagedag op 27 januari 2025!

Mijn Huis (voor groepen 6 t/m 8)

Het levensverhaal van vluchteling Ramez Kamel. Deze danstheatervoorstelling toont wat het betekent als je moet vluchten en je huis achter moet laten. Door in de huid te kruipen van Ramez laat de danser de kinderen met dans en tekst ervaren wat het hebben van een thuis betekent.

LONNEKE VAN LETH
DANS
Dans voor de jeugd!

Kleur Beweegt Jou! (voor groepen 1 t/m 3)

In de wereld van Pips en Blanco is alles wit. Wit is wat zij kennen, wit is veilig, wit is schoon, wit is thuis. Zou er ook iets anders bestaan dan wit? Pips en Blanco gaan op ontdekkingsreis. De vijf basisemoties boosheid, verdriet, plezier, afgunst en angst worden gekoppeld aan kleuren en bewegingen.

"De leukste interactieve voorstelling waar ik met kleuters ben geweest. Ze keken hun ogen uit door de verschillende kleuren, beelden en associaties."

UIT DE KUNST
Impresariaat kunsteducatie

Meer informatie over voorstellingen:
Impresariaat Uit de Kunst: www.iudk.nl

grote broer
kunsteducatie

Complete dansbeleving voor jouw leerlingen? Boek dan inspirerende dansworkshops die aansluiten bij de voorstelling! Speels, creatief en actief!

Meer informatie over workshops:
www.grotebroer.nl

Tijl Damen maakt en speelt schoolbrede theatervoorstellingen: Afwisselend en energiek, vol live muziek, aanstekelijke liedjes, acts, humor en veel interactie.

TIJL DAMEN
Interactief Muziektheater

Tijl verzorgt zelf alle techniek en bouwt ter plekke een volledig theater op. Met een aanbod van ruim 15 voorstellingen kan hij aansluiten bij tal van thema's en gelegenheden, zowel educatief als bij vieringen.

- ✓ Voorstellingen voor de hele school
- ✓ Ook geschikt voor speciaal onderwijs
- ✓ Educatieve voorstellingen
- ✓ Vieren met een voorstelling
- ✓ Flexibel en op maat

Kijk op: www.tijldamen.com of scan:

We houden
allemaal van
feestjes!
Maar wat
vieren we op al
die feestdagen
eigenlijk?

Bekijk meer op:
www.weetwatjeviert.nl

WEET
WAT JE
VIERT!

Museum
Catharijne
Convent

Samen met elf andere culturele instellingen bieden we kinderen in Nederland en Suriname de kans meer te leren over religieuze feestdagen en hun achtergrond. De deelnemende partners zijn: Zuiderzeemuseum, Museum Ons' Lieve Heer op Solder, Wereldmuseum Amsterdam / Rotterdam, Nederlands Openluchtmuseum, Museum Krona, Kasteel Huis Bergh, Stichting Oude Groninger Kerken, Keramiekmuseum Princessehof, Limburgs Museum en Villa Zapakara.

Kom etsen
bij Rembrandt
thuis!

Scan de
QR code

www.rembrandthuis.nl

Madame
Tussauds
AMSTERDAM

PLAN JE BEZOEK
EN KOOP HIER JE
TICKETS!

MADAMETUSSAUDS.COM/AMSTERDAM
INFO@MADAMETUSSAUDS.NL

EEN KLAS VOL SUPERSTERREN!

Bij Madame Tussauds Amsterdam schitter jij met je klas tussen de sterren. Zing de sterren van de hemel, of ga op avontuur met Freek Vonk. Wil jij graag vloggen? Niemand minder dan Enzo Knol staat voor je klaar met zijn vlogcamera. Spreekt kunst jou meer aan? Geen probleem! Bij Madame Tussauds kan je schilderen met kunstenaars zoals Vincent van Gogh en Rembrandt. Wil jij laten zien dat jij de sterkste bent uit jouw klas? Daag dan de Hulk uit voor een echte krachtmeting.

KOM Vlieg met ons mee, en leer over Nederland
en haar zee!

Ervaar een opwindend schoolreisje met de hele klas bij THIS IS HOLLAND in Amsterdam. In twee educatieve shows leren de leerlingen over de vorming van Nederland, de strijd tegen water met dijken en polders, Nederlandse Waterlinies en de Deltawerken. Vervolgens zweeft de klas in de 5D Flight Experience over prachtige locaties zoals de Amsterdamse grachten, het Woudagemaal, en de Oostvaardersplassen. Met speciale effecten lijkt het alsof ze echt door de wolken zweven en stormen trotseren. Na de vlucht ontdekken ze meer over de bezochte locaties. Een onvergetelijke ervaring die de kijk op Nederland verrijkt.

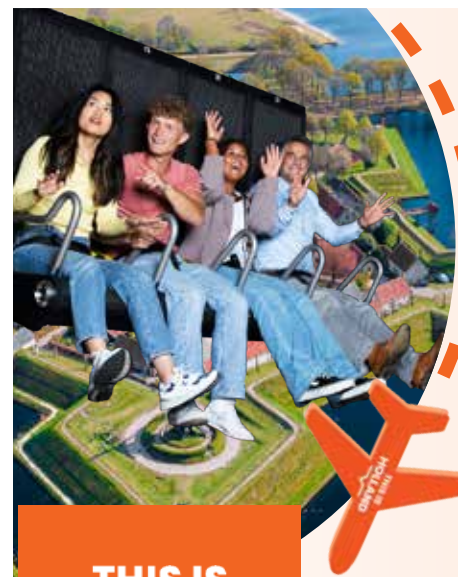
Nieuwe Pre-Shows bij This is Holland!

Na zeven jaar bezoekers te hebben geïnformeerd over het verhaal van Nederland, zijn de pre-shows van THIS IS HOLLAND deze zomer compleet vernieuwd! Dit betekent dat je nu kunt genieten van plezier en educatie in een fris en modern jasje. Ontdek het vernieuwde verhaal van Nederland als nooit tevoren!

PLAN JE BEZOEK
EN KOOP HIER JE
TICKETS!

THISISHOLLAND.COM
INFO@THISISHOLLAND.COM

THIS IS
HOLLAND

the
Amsterdam
Dungeon

GESCHIEDENIS WAS NOG NOOIT ZO
GRUWELIJK LEUK!

Onderga 500 jaar duistere Amsterdamse geschiedenis in een eeuwenoude kerk. Lach en gil om kakelende heksen, ontmoet professionele acteurs in gruwelijke rollen, van krankzinnige rechters tot duivelse beulen. Elke tour is uniek, want jij bent een cruciaal deel van de ervaring. Verken met je klas de donkere kerkers, ontdek de heks binnen jullie groep en beslis wie op de brandstapel belandt. Neem samen met de groep plaats op de stoel van de beul en beleef levensechte martelpraktijken.

Durf jij deze ervaring aan?

THEDUNGEONS.COM/AMSTERDAM
INFO@THEAMSTERDAMDUNGEON.NL

PLAN JE BEZOEK
EN KOOP HIER JE
TICKETS!

Componeren kun je leren

Componeren kun je leren. Jonge kinderen kunnen het eigenlijk uit zichzelf al. 'Het is zo jammer dat er bij muziekles en in cultuuronderwijs zo weinig aandacht is voor compositie', vindt componist des Vaderlands Anne-Maartje Lemereis. 'Het is niet moeilijk, en ontzettend leuk om met kinderen te doen.' Ze geeft tips om in de klas bezig te zijn met compositie.

Door: Christine Dirkse

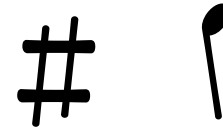
Anne-Maartje begon al met componeren toen ze een jaar of 3 was. Natuurlijk schreef ze geen uitgebreide composities uit op die leeftijd. 'Voor mij is componeren muziek maken die nog niet bestaat, en dat kunnen herhalen, zodat je het ook aan anderen kunt leren.' Dat is wat de kleine Anne-Maartje al deed: liedjes bedenken, die eindeloos herhalen en aan de rest van de familie aanleren. Inmiddels is ze professioneel componist en geeft ze workshops waarbij ze met kinderen samen componeert. Niet om iedereen professioneel componist te maken, maar om gewoon met elkaar creatief te zijn.

Jong geleerd...

Kleine kinderen zingen al wat ze zien, die bedenken constant liedjes. Maar eenmaal op school wordt deze creativiteit eigenlijk niet meer gestimuleerd. Er is aandacht voor allerlei soorten expressie, en uiteraard wordt er wel gezongen en muziek gemaakt, maar die liedjes bedenken de kinderen meestal niet meer zelf. En dat is jammer. 'Tussen de 6 en 12 jaar raken kinderen de ruimte om creatief te denken kwijt. Dan gaan kinderen zich conformeren aan de groep, dan doen ze wat "moet".' Anne-Maartje denkt dat het heel belangrijk is om die

Hele jonge kinderen zijn creatief genoeg om zelf te componeren.

creativiteit juist op die leeftijd te blijven stimuleren. 'Je moet de creativiteit van kinderen niet onderschatten. Blijf hen stimuleren en ruimte geven. Het mooie van componeren is dat je creatief mag zijn zonder kader. Componeren kan een goede basis geven om met cultuur om te leren gaan.'

Een opera componeren

Hoe doe je dat dan, componeren in de klas? Anne-Maartje beschrijft een voorbeeld van een workshop die ze zelf geeft op scholen. 'Ik kom op scholen om samen in één workshop een opera te verzinnen, met muziek erbij. Een workshop waarbij niets moet en alles goed is. Ieder kind heeft z'n eigen plek in de groep. De focus ligt op het samen iets nieuws maken wat nog niet bestaat. De enige functie daarvan is dat het mooi is.' De workshop is al geschikt voor kleuters, maar kan ook met jongeren op het voortgezet onderwijs. 'We bedenken samen een verhaal voor de opera. Daarna bedenken we de muziek erbij. We gebruiken ons lichaam als percussie-instrument en zoeken voorwerpen waarmee we het juiste geluid kunnen maken om de sfeer goed neer te zetten en het verhaal goed te vertellen.' Een workshop waar kinderen én leerkrachten heel enthousiast van worden.

Klassenmelodie

Soms gaat Anne-Maartje in een groep ook echt aan de slag met compositietechnieken. Daarvoor hoeven kinderen geen notenschrift te kennen, ze moeten alleen letters kunnen lezen. Anne-Maartje laat het beginnen met componeren heel eenvoudig klinken. 'Ik leg uit dat de toetsen op de piano genoemd zijn naar de eerste 7 letters van het alfabet, a t/m g. Ik laat kinderen deze letters opzoeken in hun eigen naam en vraag elk kind welke letter in zijn of haar naam zit. Deze letters zet ik achter elkaar: we hebben nu een klassenmelodie geschreven: een liedje dat uniek is voor deze klas.' Dit verlaagt de drempel, de meeste leerlingen snappen nu het basisidee van notenschrift. 'Daarna gaan we aan de slag met simpele compositietechnieken: de klassenmelodie die we hebben gemaakt speel ik eens van achter naar voren, hard, zacht, hoog, laag en met twee handen tegelijk. Daarmee kun je al een muziekstuk bedenken.'

Zelf aan de slag in de klas

Anne-Maartje hoopt met haar workshops ook aan leerkrachten te laten zien dat componeren niet moeilijk hoeft te zijn. 'Iedereen kan in de klas bezig met componeren, ook als je als leerkracht geen instrument speelt en geen noten kunt lezen. Je kunt samen eens een liedje bedenken, of klapspelletjes bedenken, of geluiden bedenken bij een verhaal zodat het spannender klinkt. Of pak eens een animatiefilmpje en zet het geluid uit. Je kijkt eerst samen naar de animatie en bespreekt dan hoe het moet klinken. Je kunt je lijf gebruiken als instrument

Anne-Maartje Lemereis. Foto Wouter Vellekoop.

(fluiten, klappen, stampen etc), maar ook bijvoorbeeld papiersnippers of plastic zakjes als instrumenten. Met daarbij als enige eis: het moet herhaalbaar zijn. Dan ben je eigenlijk al samen aan het componeren'.

Voorbeeld en aandacht doet groeien

Hoe voorkom je nu dat de creativiteit van kinderen als het gaat om muziek al te snel uitdooft? Anne-Maartje heeft tips. 'Laat als leerkracht zelf ook zien dat componeren iets normaal is. Maak zelf eens iets en laat dat horen aan de klas.' Daarmee wordt componeren iets 'gewoons', in plaats van alleen iets voor grote namen als Bach en Beethoven. Daarnaast is het vooral belangrijk om interesse te tonen in wat kinderen maken. 'Wees je als leerkracht bewust dat kinderen zelf dingen maken. Vraag daarnaar: wat heb jij onlangs gemaakt? Daarmee maak je het componeren gewoner, en stimuleer je kinderen om daarmee bezig te blijven.'

Over Anne-Maartje Lemereis

Anne-Maartje treedt op als pianist, is docent compositie en muziektheorie bij het Utrechts Conservatorium. Ze richtte stichting In de knop op, een stichting die zich inzet om compositieonderwijs te bieden aan kinderen en jongeren in het hele land en jonge makers ondersteunt in het maken van hun eigen werk. Ook richtte ze in de wijk Liendert in Amersfoort een wijkorkest op, waarbij iedereen welkom is, ongeacht leeftijd, niveau of instrument. Anne-Maartje schrijft zelf de arrangementen, zodat iedereen op z'n eigen instrument en eigen niveau mee kan doen.

Meer info:

annemaartjelemereis.com
indeknop.com

4+

BRUTALE APEN! door Krijt

Op de bouwplaats zwoegen Aap en Aap flink. Plots verschijnt een andere Aap. Niet zomaar anders, maar echt ANDERS anders. Brutaal is hij niet, en dat is vreemd voor Apen. Wat doet hij hier? Waarom gaat hij niet weg? Een woordeloze, beeldende voorstelling over anders zijn, erbij horen en precies goed genoeg zijn!

STT-producties impresariaat voor jeugdtheater, heeft een mooi, divers aanbod voorstellingen voor op school.
www.sttproducties.nl | T 030 2941419

LANGUAGE NO PROBLEM

TextielMuseum TextielLab

MAKEN, VOELEN & VERWONDEREN

Kijk op onze website voor het actuele aanbod lesprogramma's

www.textielmuseum.nl | boekingen@textielmuseum.nl
Goirkestraat 96 Tilburg

Wie ben ik, wie was jij?

In de tentoonstelling *Wie ben ik, wie was jij?* ervaren leerlingen hoe tijd, plaats en de omstandigheden waarin je geboren wordt invloed hebben op de mogelijkheden en keuzes die je wel of niet hebt.

Aan de hand van historische personen als George Maduro, Aquasi Boachi, Tula of Cornelia van Neijenroode ontdekken leerlingen dat gelijke behandeling en gelijke rechten niet vanzelfsprekend zijn. Wat doe je als je als kind wordt weggegeven en opgroeit in een ver land? Wat als je wilt studeren, maar je mag niet omdat je vrouw bent? Heb je iets te kiezen als je in slavernij wordt geboren? De tentoonstelling *Wie ben ik, wie was jij?* bevat drie thema's: Goed en fout in de Tweede Wereldoorlog, Van huis en haard en Handel en slavernij. De docent kiest één thema om met de klas te volgen.

Doelgroep: groep 7 & 8
Duur: 90 minuten
Kijk voor meer informatie op
nationaalarchief.nl/onderwijs

belasting & douane museum

GELD LAB

**kunst-
educatie** voor
Rotterdamse scholen*

*ook in Capelle a/d IJssel

Werk aan de slo-kerndoelen. Kies voor
onze structurele programmering
in een of meerdere kunstdisciplines.

Bel 010-2718320 of kijk online
skvr.nl/primaironderwijs

Kunstenaar
of hobbyist?

dekwast.nl

**LEEF JE IN,
LEEF JE UIT**

MAAS
THEATER / DANS

**SCHOOLJAAR
2025-2026**

**Eigenzinnig
jeugdtheater,
moedig en vanuit
het hart.**

Voor boekingen, workshops en
informatie / digitale brochure:
educatie@maastd.nl
maastd.nl/2526

**PRRRT PRRRT
FLAP FLAP**
EEN MUZIKALE ODE AAN GEDULD

GROEP 1 T/M 4

IK, EI, JIJ
STAP OPNIEUW UIT HET EI

GROEP 1, 2 + 8

LET'S GO BARBIE
VAN PLASTIC NAAR FANTASTIC!

GROEP 5 T/M 8

Stap in de wereld van het Zuiderzeemuseum.
De plek waar leerlingen op ontdekkingstocht gaan
en de Zuiderzee van heel dichtbij meemaken.

Scan de
QR-Code voor
onze programma's.

ZUIDERZEEMUSEUM

sales@zuiderzeemuseum.nl of 0228 – 35 11 35

TOTAAL

Over beeldende lessen die rijk zijn aan taal

In het huidige taalonderwijs legt het curriculum geen duidelijke link tussen Nederlands en andere leergebieden, zo luidt veelgehoorde kritiek. Terwijl die link de taalvaardigheid van leerlingen kan vergroten en versterken. Hoe zou zo'n link eruit kunnen zien? Drie praktijkvoorbeelden waarin een les beeldende vorming niet alleen een waardevolle bijdrage levert aan de doelen van kunst en cultuur, maar ook het taalonderwijs intensiveert.

Tekst: Mech Benjaminsen

Beeld: Creëer en leer

Loeren, gluren, staren

In de klas van juf Yvonne (Regenboog, Middelburg) gaat het over voedsel en de vraag waar dieren hun voedsel vandaan halen. Tegelijkertijd leert juf Yvonne de leerlingen een aantal nieuwe woorden aan. Woorden als loeren, staren, aangapen en gluren. Nu staat er een beeldende les op het programma. Juf Yvonne gebruikt de les in de eerste plaats om de leerlingen een beeldende techniek aan te leren en om ze te laten oefenen met een onderzoeksstrategie: het bedenken van meerdere ideeën. Maar daarnaast kan ze de les ook goed inzetten voor het bestendigen van de nieuwe woorden. Ze weet namelijk dat woorden nooit in een keer geleerd worden en dat woorden die een kind niet kan koppelen aan bestaande kennis, nauwelijks worden onthouden. Samen met de leerlingen bekijkt ze foto's van dieren. Ze stelt vragen als: Wat doen de dieren? Waaraan kun je dat zien? Zie je overeenkomsten en verschillen? Waarom gedragen de dieren zich zo? Wat vind je daarvan? Al kijkend en pratend over de foto's worden de inhoudswoorden loeren, staren en gluren in een nieuwe context besproken. En ook functiewoorden, zoals 'naar' in loeren naar, komen aan bod. Daarna krijgen ze de opdracht om een portret van een dier te tekenen:

Over de afbeeldingen:
De werkstukken bij dit artikel zijn afkomstig uit het museum van de methode Creëer en Leer.

een dier dat loert naar zijn eten. Eerst maken ze meerdere schetsen, die ze vervolgens in groepjes bespreken. Waar zie je dat het dier loert, gluurt, staart? Wat zou je kunnen doen om dat duidelijker te maken? Ze geven elkaar tips en tips. Opnieuw gebruiken ze de nieuwe woorden, in dit geval in een voor hen betekenisvolle context.

“Juf, dit voelt gespikkeld”

In de kleuterklas van Juf Shanty (Willibrordsschool, Vleuten) gaat het al de hele week over spelletjes. Op de website met beeldende lessen die ze raadpleegt, komt ze een opdracht tegen waarin de leerlingen samen een Dominospel maken. Niet met getallen, maar met texturen. Bij het bestuderen van het filmpje over textuur ziet juf Shanty direct de mogelijkheden voor taalonderwijs. Er wordt een werkvorm

Domino

gesuggereerd waarin leerlingen een voorwerp, dat verstopt zit in een doos, mogen beschrijven. Hoe voelt het aan? Woorden als zacht, hard, ruw, glad, pluizig, glimmend en geribbeld komen aan bod. Tijdens zo'n actief gesprek blijken kleuters heel creatief in het bedenken van woorden om iets te beschrijven. “Het is net een stroopwafel”, roept een van de kleuters die over een stukje jute wrijft. Een andere kleuter stopt zijn hand in de doos en zegt: “Het voelt als een hond met krulletjes”. Als leerkracht geef je niet alleen feedback op het beeldende deel, maar ook op het gebruik van taal. Je kunt tijdens het gesprek positief zijn over het taalgebruik en waar nodig verbeteren of verhelderen. Daarna gaan de kleuters fanatiek aan de slag. Ze mogen in het lokaal voorwerpen zoeken met een duidelijke textuur en daar afdrukken van maken. Juf Shanty loopt rond en spreekt vooral leerlingen aan die in de kring minder aan het woord waren. Als het Dominospel af is, spelen de kleuters er regelmatig mee. Ook dan is er volop gelegenheid om woorden die een textuur beschrijven voorbij te laten komen. “Juf, dit voelt gespikkeld”, zegt een verlegen kleuter.

Stilleven

Meester Leon (Vlindertuin, Heerhugowaard) heeft de startpagina van een beeldende les op het bord gezet. Iedereen ziet het woord bloemstilleven staan. “Wat zou dat zijn, een bloemstilleven?”, vraagt hij. Samen met de leerlingen zoekt meester Leon naar houvast. “Het woord is samengesteld uit drie andere woorden: bloem, stil en leven. Kunnen we daar iets mee?”. Terwijl ze naar genrestukken kijken, ontdekken de leerlingen steeds meer over het begrip stilleven. In de uitvoeringsfase van de les visualiseren ze zelf de woordbetekenis. Ze maken een bloemstilleven, maar gaan wel anders te werk dan de schilders in de Gouden Eeuw. In dit geval worden de vormen gemaakt met arceringen. Aan het eind van de les blijkt dat meester Leon nóg een taaldoel heeft met deze les. Het doel wordt duidelijk als ze gezamenlijk naar de werkstukken kijken. Hij ziet de nabeschuiving als een goed moment om de mondelinge taalvaardigheid en het argumenteren te oefenen. Meester Leon stelt open en prikkelende vragen waarbij het antwoord uitnodigt tot kijken en doordenken. Welke bloemstilleven vind jij passen bij de Gouden Eeuw? Waaraan zie je dat? Wie denkt daar heel anders over? De leerlingen oefenen met het verwoorden van hetgeen ze zien en hoe ze daarover denken. Met argumenten overtuigen ze medeleerlingen. “Meester”, zegt een van zijn leerlingen, “ik vind stilleven eigenlijk geen goed woord. Het is dan wel een stil moment

Nabespreking Stilleven

dat wordt weergegeven, maar de meeste werkstukken schreeuwen het uit”.

Aanknopingspunten

Elke fase van een procesgerichte beeldende les biedt aanknopingspunten om mondelinge taalvaardigheid en woordenschat te vergroten en intensiveren. De drie taalgroeimiddelen (taalaanbod, taalruimte en feedback) komen aan bod tijdens de oriëntatiefase waarin beeldmateriaal klassikaal of in groepjes wordt besproken. Hetzelfde geldt voor de onderzoeks- en uitvoeringsfase wanneer leerlingen worden begeleid of wanneer ze onderling in gesprek gaan, zeker bij een samenwerkopdracht. Tijdens de nabeschuiving komt ook argumenteren aan bod. En tot slot kun je een tekst, gedicht of (prenten)boek als uitgangspunt nemen voor beeldend werk, zodat ook het verwerken van schriftelijke informatie en plezier in lezen een rol kunnen spelen in de les. Binnenkort worden de nieuwe kerndoelen voor Nederlands ingevoerd. Daarin is expliciet aandacht voor het stimuleren van taal in de andere leergebieden. Uit deze praktijkvoorbeelden blijkt dat het leergebied kunst en cultuur volop mogelijkheden biedt voor een rijk totaal onderwijs.

Over de auteur

Mech Benjaminsen geeft vanuit de stichting Creëer en Leer training en coaching. Thematisch werken met taal, burgerschap en/of wereldoriëntatie en het samenstellen van leerlijnen zijn haar specialiteiten.

Meer info:

Voor meer informatie over de methode van Creëer en Leer, mail of kijk op de website:
m.benjaminsen@creeerenleer.nl
 www.creeerenleer.nl

Creativiteit voor iedereen!

Dat kan met de vernieuwende lessen van Creëer en Leer

procesgericht

zomervakantie
 - Cultuurele feesten - Speelrichting - Mimiek - Gebaar - Pantomime 32€
herfstvakantie
 - Sinterklaas valt in - Mimiek - Wie - Acteerspel 32€
kerstvakantie
 - Geen plek te gek - Speelrichting - Houding - Waar - Combinatiespel - Acteerspel
voorjaarsvakantie
 - Toekomstreclames - Speelrichting - Stem - Houding - Acteerspel 31€
meivakantie
 - Handige plattegronden - Gebaar - Mimiek - Pantomime 32€

thematisch

zomervakantie
 - Stapeltaart - Compositie: patroon - Papier ruimtelijk (plakstroken) - Knippen/plakken papier ...
herfstvakantie
 - Verstoep in de herfst - Kleurnuance - Tekenen met oliepastel 32€
kerstvakantie
 - Koele en hete planeten - Gevoelswaarde van kleur - Sjabloondruk krijt
voorjaarsvakantie
 - Vaas met bloemen (I) - Kleurnuance - Knippen/plakken papier - waterverf
meivakantie
 - Uit je dak, uit je vel - Lichaamsvormen mens: realistisch - Knippen/plakken papier

kennisclips

zomervakantie
 - Muzikale tijdlijn - Samenhang muziekaspecten 31€ - Praten over muziek 32€
herfstvakantie
 - Maak je eigen kerstclip - Puls 32€ - Bewegen op muziek 32€
kerstvakantie
 - Kettingreactie - Opbouw en vorm - Overige klankbronnen - Bewegen op muziek
voorjaarsvakantie
 - De lagen van een tompouce - Ritme 32€ - Bodypercussie 32€
meivakantie
 - Wilhelmus - Melodie 32€ - Eenstemmig - Instrumenten

Creëer
+Leer

Probeer het zelf uit met een gratis proefabonnement en ontdek het grootste aanbod aan kunstlessen.

Ga naar: www.creeerenleer.nl

Het verhaal (mee)maken

In het educatieve programma van het Kunstmuseum voor het primair onderwijs nemen verhalen voor kinderen een centrale plaats in. De vele titels in onze veelbekroonde serie kinderkunstboeken bieden leerlingen van de onder- en bovenbouw talloze verhalen om in te verdwijnen. Ook zijn er verhalen om zelf actief te beleven tijdens onze museumlessen. Hierin nemen de leerlingen zelf deel aan steeds weer een ander avontuurlijk verhaal dat de basis vormt voor een ontdekkingstocht door het museum. Fantasierijke opdrachten met concrete materialen zorgen ervoor dat de leerlingen steeds actief bezig zijn.

Kinderkunstboeken

Het Kunstmuseum Den Haag geeft al jaren prachtig geïllustreerde kinderkunstboeken uit in samenwerking met Uitgeverij Leopold. Kinderkunstboeken sluiten aan bij een grote tentoonstelling of bij de collectie van het Kunstmuseum. De spannende verhalen maken de wereld van de kunst toegankelijk voor kinderen. Ook bieden de verhalen volop inspiratie voor de museumlessen voor het basisonderwijs, waar u hieronder meer over leest.

Museumlessen in het Kunstmuseum

Het Kunstmuseum biedt zestien verschillende museumlessen aan voor groep 1 t/m 8. De kinderen zien en beleven kunstwerken 'in het echt'. Tijdens de lessen - gegeven door ons team enthousiaste museumdocenten - wordt gebruik gemaakt van actieve werkvormen en specifiek ontwikkelde lesmaterialen. Deze zorgen ervoor dat abstracte begrippen concreet worden gemaakt voor de leerlingen.

Beeld: Franck Doho

KUNSTMUSEUM
DEN HAAG

Beeld: Franck Doho

Museumles Vos houdt van kunst

Dit schooljaar startte de museumles *Vos houdt van kunst* voor de jongste leerlingen. Aan de hand van het kinderkunstboek over het museum van architect Berlage, identificeren de kinderen zich met de ondeugende streken van Vos en worden zo zelf deel van het verhaal. Net als Vos zijn ze in het Kunstmuseum, vol bijzondere kunstwerken, maar mag je - zoals Vos doet - alles wat je mooi vindt meenemen? Spelenderwijs leren de kinderen over verschillende kunstvormen, van stoel tot schilderij, kiezen zij wat ze zelf het mooist vinden, en ontdekken dat je zelf dingen kunt maken om je omgeving mooier te maken.

Museumles Maak muziek met kunst

Ook in deze nieuwe, muzikale museumles gaan de kinderen aan de hand van een verhaal op een inspirerende tocht langs allerlei schilderijen. De kinderen vormen samen een muziekgroep die inspiratie opdoet voor hun eerste muzikale optreden. Terwijl de kinderen schilderijen laten klinken door instrumenten te bespelen, leren zij over compositie, ritme en klankkleur. Onderweg verzamelt de groep verrassende notaties voor hun muzikale optreden, waarmee zij het museumbezoek afsluiten.

Scan onderstaande code om het programma voor het basisonderwijs op onze website te bekijken en het overzicht van alle kinderkunstboeken.

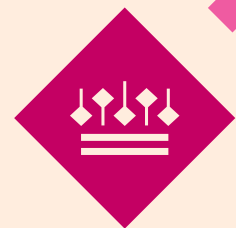

www.kunstmuseum.nl

Koninklijk Concertgebouworkest

Muziek op het digibord

Gratis apps voor scholen

Groep 1 & 2

'...de kinderen spelen maar zijn tegelijkertijd met muziek bezig.'

Nominatie Gouden Guppie

Groep 3 & 4

'Lesbrieven zijn gedegen uitgewerkt met veel oog voor detail.'

Winnaar Gouden Apenstaart

Groep 5 & 6

'...wat een inspirerende lessen!'

Groep 5 & 6

'Nu ook een muziek-app met eigentijdse klassieke muziek!'

Groep 7 & 8

'Gewoon prachtig om het orkest van zo dichtbij in volle glorie te zien.'

Winnaar Kameleon

Een cadeau van het Koninklijk Concertgebouworkest
De muziek-apps zijn af te spelen op het digibord. Alle apps bieden een kant-en-klaar pakket voor een muziekproject van drie weken. Conceptontwikkeling en productie Stichting Follow a Muse.

Scan en start direct
Of registreer je online

kunstopgebord.nl

Rijksmuseum de Gevangenpoort

Bezoek met jouw school Rijksmuseum de Gevangenpoort, de eeuwenoude gevangenis van het Binnenhof. Hier komen leerlingen meer te weten over hoe er vroeger werd opgesloten, berecht en gestraft. Het museum heeft op de website een uitgebreide keuze aan museumlessen voor het primair en voortgezet onderwijs.

www.gevangenpoort.nl

Het spannendste
klassenuitje
in Den Haag

Stil staan bij de oorlog

Oorlog. We denken er liever niet over na. Maar veel Nederlanders vinden het wél belangrijk om te blijven herdenken. Ook al hebben de meeste mensen in Nederland geen oorlog mee gemaakt. Herdenken wat er gebeurde in de tweede wereldoorlog, maar ook stil staan bij de ellende die ook in deze tijd oorlog met zich mee brengt. Sta ook eens stil met je leerlingen. Herdenkingsmusea bieden vaak goede lespakketten en rondleidingen, waarbij de gebeurtenissen uit het verleden tot leven gewekt en actueel gemaakt worden.

**RUBRIEK
HERDENKINGSMUSEA**

Museumles 'Op de vlucht!'

De Tweede Wereldoorlog was een allesomvattend conflict en had niet alleen invloed op soldaten, maar ook op de burgerbevolking. Hele groepen mensen sloegen soms op de vlucht voor het naderende oorlogsgeweld, op zoek naar veiligheid. Daarbij moesten burgers huis en haard achterlaten. Dit is bijna onvoorstelbaar voor de meesten van ons in het veilige Nederland van 2025. De museumles 'Op de vlucht' gaat in op deze thematiek en onderzoekt met leerlingen wat vluchten is, waarom je dat doet en hoe lastig het is om plots te moeten bepalen wat belangrijk is en wat niet. Vertrekpunt is de Tweede Wereldoorlog, maar tijdens het programma wordt er op interactieve wijze volop gereflecteerd op en gekeken naar de wereld van vandaag de dag. Immers zijn er nog iedere dag mensen op de vlucht vanwege oorlogen en conflicten.

Op de vlucht!

Stel je voor dat je zelf ineens moet vluchten! Aan de hand van een keuzelijst kiezen leerlingen wat zij in alle haast zouden meenemen. Dat lijkt in eerste instantie makkelijk, maar opa en oma moeten ook mee en je mag nog minder meenemen. Vervolgens moeten ze in groepjes overleggen en samen besluiten wat ze gezamenlijk meenemen. Kiezen wordt steeds lastiger, en zie je je achtergebleven spullen ooit terug. Wat is belangrijk, en wat niet?

Info: publieksdienst@oorlogsmuseum.nl

Stil staan in de kazematten

Stel je voor. Een oorlog dreigt. Je vader of oudere broer krijgt een brief waarin staat dat hij moet vechten in het leger. De volgende dag moet hij zich al melden. Een haastige groet en weg is hij.

In 1939, kort voor de Tweede Wereldoorlog uitbrak, gebeurde dit echt. Alle mannen tussen 18 en 35 jaar moesten naar het front om het Duitse leger tegen te houden. Ze stopten met werken, verlieten hun gezinnen en maakten zich klaar om te vechten. 225 mannen kwamen naar Stelling Kornwerderzand en meldden zich bij Kapitein Boers. Niet wetende dat daar een hevige strijd gevoerd zou worden.

Wat deze mannen hebben meegemaakt, hoe ze heldhaftig gestreden hebben, en hoe het is afgelopen leer je tijdens de rondleiding in het Kazemattenmuseum. Met de gids van het museum kom je in de kazematten, hoor je hun spannende verhalen en sta je even stil bij de soldaten die het niet hebben gered.

KAZEMATTEN MUSEUM
Kornwerderzand

Info: www.kazemattenmuseum.nl

Kijk achter de tralies van de Tweede Wereldoorlog in Oranjestad Junior

Voor Oranjestad Junior is een celloegang in de voormalige Scheveningse gevangenis uit de Tweede Wereldoorlog volledig voor

jongeren opengesteld. Opgesloten in een echte cel kunnen jongeren van 10 tot 16 jaar in een interactief programma ontdekken wat zich hier tijdens de nazibezetting afspeelde. Ze volgen de persoonlijke verhalen van gevangenen uit het Oranjestad. Het programma laat jongeren zien hoe de vrijheid van burgers onder druk kwam te staan door het ontbreken van een rechtsstaat. Het daagt hen uit na te denken over burgerrechten, vrijheid en de impact van een totalitair regime op de maatschappij.

Doelgroep: PO (Bovenbouw) en VO
Duur: 90 minuten
Prijs: 4 euro per leerling.
2 begeleiders gratis
Max. aantal leerlingen: 35
Te boeken op: maandag t/m vrijdag van 9.30 tot 17 uur.
reserveringen@oranjestad.org of
tel. 070 222 80 70.

Info: oranjestad.org

HET BELANG VAN VERHALEN VERTELLEN VOOR KINDEREN OP SCHOOL EN BINNEN CULTUURONDERWIJS

Wat is er mooier dan een leerkracht die verhalen vertelt? Elk kind vindt het heerlijk om ademloos naar een verhaal te luisteren. Verhalen vertellen speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van kinderen, en het heeft ook een belangrijke rol binnen onderwijs en cultuuronderwijs.

Tekst: Ernst Weerstra

Beeld: Jelmer de Haas

Verhalen vertellen draagt natuurlijk bij aan de taalontwikkeling; verhalen helpen kinderen nieuwe woorden en zinsstructuren te leren. Door naar verhalen te luisteren en zelf verhalen te vertellen, ontwikkelen ze hun taalvaardigheid. Maar verhalen vertellen draagt ook bij aan de cognitieve ontwikkeling, sociale vaardigheden, creatieve expressie, culturele identiteit en werkt leesbevorderend.

Verhalen vertellen inzetten in je lessen

Kan jij je nog herinneren welke getallen er gisteravond in het nieuws werden genoemd? Waarschijnlijk niet. We zijn als mens niet zo goed in het verwerken en onthouden van droge feiten en cijfers. Maar verhalen, anekdotes en gebeurtenissen gaan erin als zoete koek én blijven ook hangen. Op mijn middelbare school had ik een geschiedenis leraar die geschiedenis als mooie verhalen kon vertellen. Heerlijk om naar te luisteren, en ik kon de geschiedenis op die manier ook goed onthouden.

Toen ik als natuurkunde leraar op het VMBO werkzaam was vertelde ik vaak de leerstof in beeldende verhalen: het verhaal van Newton onder de appelboom, hoe de appel op zijn hoofd viel, wat hem aan het denken zette over de zwaartekracht, of het verhaal van Archimedes die in het bad gaat zitten en ziet dat de waterspiegel stijgt. Leerlingen begrepen de leerstof, en onthielden deze verhalen, waardoor ze de leerstof makkelijker konden onthouden.

Mensen onthouden-verhalen-beter

Onderzoek wijst uit dat ons brein het beste werkt met verhalende structuren, en als je nieuwe leerstof en informatie in de context van een verhaal plaatst, dan begrijpen leerlingen dat beter, en blijft de informatie hangen. Verhalen vertellen we “in geuren en kleuren”, je vertelt heel zintuiglijk wat je ziet, hoort, ruikt en voelt, wat makkelijk beelden oproept, waardoor de informatie beter opgeslagen wordt.

Op de Willeboerschool voor Speciaal Onderwijs in Rotterdam spreek ik met docenten Marieke en Patricia:

“Mensen hebben niet een natuurlijke aanleg voor logica; ze hebben een natuurlijke aanleg voor verhalen.”

Roger C. Schank, cognitief wetenschapper

“Als we schoolse vaardigheden met verhalen oefenen, kunnen leerlingen het makkelijk terug vertellen.”
“Verhalen vertellen stimuleert de fantasie en verbeelding, en maken de beleavingswereld van de leerlingen groter. Ze leren een andere wereld kennen, die ze in hun directe omgeving niet meemaken. Een verhaal kan helpen emoties te verwerken en situaties te verwoorden en verwerken.”

Verhalen vertellen stimuleert verbeeldingskracht en fantasie

Verhalen vertellen neemt je mee in de wereld van de verbeelding, met woorden, stem, gebaren en mimiek wordt het verhaal tot leven gewekt.

Verteller Eric Borrias speelt zijn voorstelling De Brief voor de koning; hij vecht in zijn eentje met ridders en rovers, beklimt bergtoppen, rijdt paard en doorkruist vreemde landen. “Er waren wat weinig rovers.”, zei een jongetje eens na een voorstelling.

“Oh, en hoeveel dan?”

“Maar een stuk of negen.”, was het antwoord.

Zo beeldend kan een verteller, die toch echt alleen op het podium staat, vertellen.

Het verhaal speelt zich af in de eigen verbeelding van het publiek. Iedereen krijgt zijn eigen beelden en associaties bij het verhaal, als je vertelt over een landschap met groene bergen en een rivier, zal iedereen een ander landschap uit hun eigen herinnering voor zich zien.

Eric Borrias - Koning van Katoren.

Janna De Lathouder - Worteltjes van Oranje.

Ook bij de gebeurtenissen in het verhaal krijgt iedereen eigen beelden en associaties: “Wat zou ik doen in zo’n situatie?” In een 1001 nacht verhaal geeft een rijke man tien goudstukken aan een bedelaar, waarop anderen ontzet reageren: “Zoveel geef je toch niet aan een bedelaar?” De eigen associatie van de leerlingen kan zijn: “zou ik honderd euro aan een straatnieuws-verkoper geven?”

Verteltheater in Cultuureducatie:

Kunstgebouw Rijswijk biedt Verteltheater als aparte discipline aan in hun Kijk Kunst aanbod voor de provincie Zuid Holland. Cultuur educatie adviseur Anne Kurpershoek zegt hierover: “Verhalen vertellen is een toegankelijke manier om kinderen kennis te laten maken met Cultuur en met Kunsteducatie. Als je in een zaal zit met 100 leerlingen en helemaal meegezogen wordt in een verhaal vind ik dat altijd heel magisch. De voorstelling wordt ook nabesproken: Wat hebben we gezien, en wat wil het verhaal vertellen?”

Door verhalen vertellen te gebruiken als middel in cultuuronderwijs, kunnen kinderen leren over de wereld om hen heen en hun eigen plek daarin, wat kan bijdragen aan hun emotionele ontwikkeling. Verhalen gaan vaak over hoe mensen heel herkenbare menselijke problemen oplossen, en waarom personages bepaalde beslissingen nemen en welke gevolgen bepaalde daden voor andere mensen hebben. Door zich te verhouden tot de personages in verhalen, ontwikkelen kinderen empathie en worden ze zich bewust van hun eigen emoties. Verhalen bieden ook een veilige manier om moeilijke of complexe gevoelens te verkennen. Verhalen geven kinderen een blik buiten hun eigen leefwereld als ze kennismaken met andere mensen, ideeën, ervaringen, en andere situaties, en hen laten nadenken over recht en onrecht, macht en onmacht of de gelijkheid van man en vrouw.

Anne Kurpershoek: *Elk kind komt uit een andere achtergrond thuis, waardoor er kansen verschillen zijn. Andere verbanden*

kunnen leggen vergroot de kansen gelijkheid voor kinderen.”
“verhalen vertellen stimuleert de verbeeldingskracht en fantasie. Kinderen leren al genoeg binnen de lijntjes, als je kinderen op een andere manier, buiten de lijntjes in het brein laat nadenken, dan kunnen ze ook taal en rekenen beter begrijpen, en leren om andere verbanden te leggen.”
Professor Erik Scherder legt uit hoe het kijken naar kunst precies werkt. “De verbindingen in de hersenen moet je blijven trainen, een leven lang. Hoe eerder kinderen met kunst en cultuur in aanraking komen, hoe beter: de hersenen zijn immers nog volop in ontwikkeling”. Verbeeldingskracht is onmisbaar voor de ontwikkeling van creativiteit. Als je iets voor je kunt zien, is dat ook belangrijk bij exacte vakken als wiskunde of natuurkunde, om abstract of ruimtelijk te kunnen denken. Mark Mieras, schrijver en wetenschapsjournalist, over wat kunstonderwijs kan betekenen voor de ontwikkeling van de creativiteit van leerlingen: “Creativiteit vraagt om de afwisseling van open aandacht en leegte. En het lijkt erop dat mensen daar beter in zijn als ze plezier hebben.”

Verhalen vertellen werkt leesbevorderend

Nederlandse kinderen en jongeren lezen steeds minder vaak en met minder plezier langereteksten of boeken. Met verhalen worden leerlingen enthousiast gemaakt voor taal en lezen, en na een Verteltheater voorstelling gebaseerd op een jeugdboek hebben leerlingen vaak wel zin om daarna ook het boek te gaan lezen, en werkt vaak leesbevorderend. Een leerkracht schreef mij een keer in een email: “Onze leerlingen én de leerkrachten hebben genoten van de geweldige voorstelling door Eric Borrias. De beste leesbevordering die je kan hebben, werd gezegd!” Elke dag dus een verhaaltje in de klas! Vertellen is een kunst en verbindt!

Ernst Weerstra
theaterbureau Het Verteltheater

Voorstellingen & workshops op School

Topkwaliteit vertelkunst

Beeldend Muzikaal Betoverend

THEATERBUREAU
Het Verteltheater

Voorstellingen, Verteltheater, Jeugdtheater & Cultuureducatie

Meer informatie 030-2723022
info@verteltheater.nl • www.verteltheater.nl

AMSTERDAM X MUSEUM

Amsterdam leren kennen?

Vier Amsterdam 750 met een van onze lesprogramma's

Meer informatie:

#750 #AMSTERDAM

**KOM EN ERVAAR
DE VERHALEN DIE
ONS LAND VORMDEN**

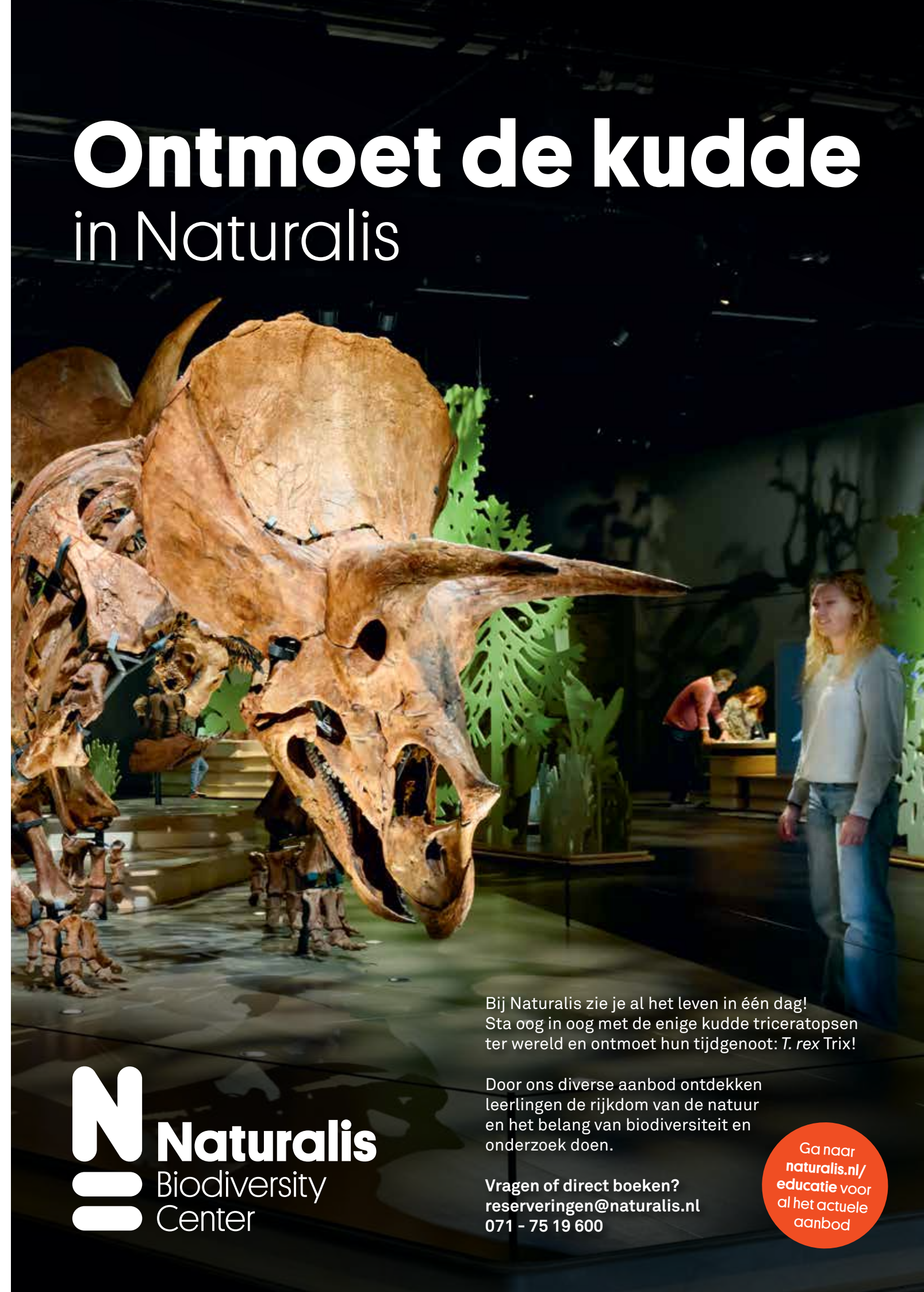
**WATERLINIE
MUSEUM**
waterliniemuseum.nl

Bezoek het Waterliniemuseum bij Fort bij Vechten, gelegen op een UNESCO erfgoedlocatie.

Ons museum is een familievriendelijke bestemming waar bezoekers van alle leeftijden zich kunnen verdiepen in de rijke waterliniegeschiedenis van Nederland. Van de Romeinse tijd tot de koude oorlog, ons museum brengt geschiedenis tot leven met interactieve tentoonstellingen en historische structuren. Ontdek hoe waterlinies ons land beschermden, verken authentieke forten en geniet van een dag vol educatie en plezier in een prachtig landschap. Het Waterliniemuseum is de perfecte plek voor een leerrijk en leuk school-uitje.

Ontmoet de kudde in Naturalis

Bij Naturalis zie je al het leven in één dag! Sta oog in oog met de enige kudde triceratopsen ter wereld en ontmoet hun tijdgenoot: *T. rex* Trix!

Door ons diverse aanbod ontdekken leerlingen de rijkdom van de natuur en het belang van biodiversiteit en onderzoek doen.

N Naturalis
Biodiversity Center

Vragen of direct boeken?
reserveringen@naturalis.nl
071 - 75 19 600

Ga naar naturalis.nl/educatie voor al het actuele aanbod

Help!

Ik ben niet zo creatief!

Leerkrachten staan bekend om hun creativiteit. Even een knutselwerkje bedenken, mooie raamtekeningen, prachtige decors voor de eindmusical in groep 8: ze draaien hun hand er niet voor om. En natuurlijk is elke leerkracht enorm muzikaal. Toch? Toch zijn er ook leerkrachten die niet zo creatief zijn. Die het moeilijk vinden om een goede muzikles te geven en die niet even een knutselwerkje uit de mouw schudden. Een paar tips voor deze groep.

Door: Christine Dirkse

Bodypercussie

Als muzikles kun je kinderen muziek laten maken met hun eigen lichaam en materiaal dat voorhanden is in de klas. Kijk samen een animatiefilmpje (zonder geluid), bijv. Tom en Jerry, en laat hen daarna zelf geluiden erbij bedenken. Maak met elkaar afspraken wie wat doet. Gegarandeerd veel plezier, en goed voor het ritmegevoel van de kinderen.

Gastdocenten en museumbezoek

En je hoeft het ook niet allemaal zelf te doen: haal eens een gastdocent in de klas. Je hebt workshops van een uurtje, maar ook partijen die een hele dag vullen en met kinderen samen een complete musical in een dag in elkaar zetten. Of vakdocenten die wekelijks terugkomen. Of musea, dansgezelschappen en theaters die bij een bezoek aan hen lesbrieven bieden met hele lessenseries, zodat je langer met één onderwerp aan de slag kunt.

Fantasie bij een verhaal

Lees een stukje van een verhaal voor en laat geen afbeeldingen daarbij zien. Je kunt kinderen daar zelf dan allerlei creatieve opdrachten bij geven. Je kunt ze zelf het verhaal af laten schrijven (creatief schrijven), muziek erbij laten bedenken, tekeningen erbij laten maken of de omgeving laten creëren in een maquette of iets dergelijks. Dergelijke open opdrachten stimuleren de creativiteit enorm, terwijl jij als leerkracht weinig hoeft voor te bereiden (zorg wel dat je de juiste materialen voorhanden hebt).

Praten over kunst

Kinderen kunnen ook veel leren van het praten over kunst. Maar welke vragen stel je dan?

Twee sites met handige tips:

- De Museumdocent: www.museumdocent.nl/interactief-rondleiden-vragen-stellen/
- Wij-leren.nl: wij-leren.nl/praten-over-kunst

Laat het los

Timmer niet alle opdrachten dicht, maar laat leerlingen zelf experimenteren in een vorm die ze zelf kiezen. Om met Mark Miras (wetenschapsjournalist te spreken): Experimenteren, loslaten: dat zijn eigenschappen die we minder trainen in het onderwijs. Als je leerlingen leert om te vertrouwen op hun inventiviteit om te experimenteren dan bouwen ze creatieve hersenen. Ze leren spelen in hun hoofd.

Teken met de natuur

Leuk voor bij de kleuters: stuur ze met een leeg vel papier naar buiten en laat ze een tekening maken met natuurlijke materialen: een takje voor bruin, gras voor groen, gele en rode bloemen... je hoeft het ze niet eens voor te kauwen, ze kunnen dat prima zelf bedenken!

Maak het betekenisvol

Heb je te weinig tijd voor creatieve opdrachten? Vind je het zonde van je tijd? Maak de opdrachten dan betekenisvol. Koppel je creatieve opdrachten aan geschiedenis, natuuronderwijs of taal. Bijvoorbeeld: zoek eens schilderijen op van schilders uit een tijdvak. Bekijk die schilderijen: wat zie je hierin over de tijd waar jullie het over hebben? Schilderijen kunnen een prachtige illustratie zijn om de tijd waar je het over hebt te laten leven (denk aan De Aardappeleters van Van Gogh of de Nederlandse Spreekwoorden van Pieter Breughel de Oude – die laatste is direct leuk om ook nog een taalles over spreekwoorden aan te koppelen). En laat leerlingen daarna zelf een schilderij/tekening maken die past bij die tijd. Of besteedt bij geschiedenis eens aandacht aan Nederlands erfgoed: welke gebouwen pasten bij die tijd? Welke kenmerken hebben die gebouwen? De mogelijkheden zijn natuurlijk eindeloos: ga eens de natuur in en tekenen wat je ziet. Maak passende muziek bij een natuurdocumentaire (geluid dus uit!). Schrijf een verhaal passend bij wat je in de les hebt behandeld en illustreer dat verhaal. Beeld gebeurtenissen samen uit (hele leuke drama-opdracht!).

Spreekwoorden, Pieter Breughel II, collectie Kmska, artinflanders.be,
fotograaf: Hugo Martens, publiek domein.

Tips

Meer tips? Kijk eens op meesterinkunst.nl of creerenleer.nl

Burgerschapsonderwijs in het museum en online!

Zien, doen en beleven

Trek eropuit met je klas en bezoek het Wereldmuseum. Hier ervaren leerlingen op een interactieve en creatieve manier hoe mensen wereldwijd leven. En hoe zij gevormd worden door de wereld om hen heen. Vroeger en nu. En hoe zit dat met jouw klas? Wat betekenen het heden en verleden voor hen?

Amsterdam, Leiden en Rotterdam

Bekijk het aanbod: amsterdam.wereldmuseum.nl/onderwijs, leiden.wereldmuseum.nl/onderwijs of rotterdam.wereldmuseum.nl/onderwijs

Sociaal en persoonlijk ontwikkelen dankzij theater

Theaterprogramma's in de school. Vaak zijn de leerlingen er een halve of zelfs hele dag druk mee. Als leerkracht hoef je niet veel te doen. Maar je móet het wel meemaken. Je ziet je leerlingen in een heel andere rol. Je ziet hen groeien, ontwikkelen. Dat verlegen meisje dat aan het einde van de dag staat te stralen op het podium. Die nukkige jongen die de sterren van de hemel acteert. Ze groeien, ze bloeien... dat wil je meemaken!

RUBRIEK THEATER

Spelen zonder script: durf jij het aan?

Stel je voor: je staat op een podium, het publiek kijkt verwachtingsvol, en jij moet ter plekke iets briljants verzinnen. Geen script, geen voorbereiding—alleen jouw creativiteit en hun suggesties.

Dit is theatersport: improvisatie met humor, spanning en samenwerking.

Met deze workshop geef je leerlingen meer dan alleen plezier. Ze leren samenwerken, denken buiten de kaders en presenteren met zelfvertrouwen. Theatersport versterkt essentiële vaardigheden zoals communicatie, creativiteit en empathie—vaardigheden die direct bijdragen aan hun persoonlijke en sociale ontwikkeling.

Tim Koldenhof Onderwijs zorgt voor verbinding, verbreding en verrijking van het onderwijs door culturele activiteiten. Altijd op maat, en perfect afgestemd op jullie thema's, zoals 'wereldse kinderen', 'klimaatkenners' of 'gouden weken'. Hun workshops zijn een speelse, impactvolle toevoeging aan elk lesprogramma.

Info: timkoldenhofonderwijs.nl

“Alsof ik terugvloog in de tijd!”

Laboman brengt muziektheater over (bijna helemaal) waargebeurde verhalen!

- In 'Ridder Jacoba' gaan we te paard op zoek naar de laatste ridder (gr 3,4,5)
- In 'Zuidpool' maken we een avontuurlijke ontdekkingsreis op zee in de 17e eeuw (gr 5,6,7)
- In 'Weg met' de Romeinen ontdek je dat we al heel vroeg een soort democratie hadden (gr 5,6,7,8)
- Met 'Na Rosa' maken we de spanning van de WOII voelbaar en hebben we na afloop de mooiste gesprekken met de leerlingen (gr 7,8)

Laboman brengt alle instrumenten, decor en techniek mee. De school krijgt één dag een eigen theater in de speelzaal, zonder er omkijken naar te hebben. De leerlingen zijn daarna een onvergetelijke reis naar vroeger rijker.

Inclusief lesbrief. Sluit perfect aan op de kerndoelen: 52/ 53/ 54/ 56. Stuur een mail naar janna@laboman.nl en word verrast met de mogelijkheden.

Meer info: www.laboman.nl

Theater Compagnie Alice

Dynamische en fantasierijke voorstellingen met levensgrote poppen en muziek.

Thema's: Vriendschap, dieren, seizoenen, milieu en klimaat. (plastic in de zee, opwarming aarde, bescherming oerwoud).

Onze visuele voorstellingen zijn geschikt voor NT2-leerlingen en speciaal onderwijs. Vrolijke einddans samen met de kinderen als feestelijke afsluiting.

Info: www.theateralice.nl

Theater Compagnie Alice

KOM LOEVESTEIN ONTDEKKEN!

Beleef een onvergetelijk avontuur op Slot Loevestein. Ontdek de verhalen van ridders en soldaten, verken het eeuwenoude kasteel en maak kennis met Hugo de Groot. Hij ontsnapte uit Loevestein in een boekenkist, maar wist je dat de boeken die hij zelf schreef de wereld veranderden?

DUIK IN DE GESCHIEDENIS OP DE PLAATS WAAR HET ÉCHT GEBEURD IS!

Voor alle groepen is er een passend programma. Scan de QR-code voor het volledige aanbod.

BOEK NU! Reserveringen@slotloevestein.nl

Musea: waar kunst, cultuur en wetenschap samenkomen

Met de klas naar een museum? Een leuke kans om eens iets anders dan anders te doen. Een plek waar stille leerlingen opeens shinen, waar interesses gewekt en gevoed kunnen en een rijke omgeving om veel te leren. Steeds meer musea hebben speciale educatieve programma's die écht leuk zijn. Zodat elke leerling op zijn of haar niveau kan beleven, ontdekken en leren.

RUBRIEK MUSEA

Educatie in het Philips Museum

Op zoek naar een boeiend en interactief schooluitstapje op het vlak van wetenschap en techniek? Het Philips Museum, gevestigd in het Eindhovense fabriekje waar het wereldwijde fenomeen Philips ooit zijn eerste gloeilampen produceerde, biedt verschillende educatieve programma's waarmee leerlingen de wereld ontdekken. Van de geschiedenis van licht tot een kijkje in het eigen lijf. Het Philips Museum biedt een

veelzijdigheid aan actieve programma's voor het primair onderwijs. In het nieuwe educatieve programma 'Licht!' voor het PO ontdekken leerlingen de veelzijdigheid van kunsthlicht. Hierin gaan kinderen actief aan de slag om te onderzoeken en te ervaren wat hier allemaal mee mogelijk is. Ook ontdekken ze de invloed van deze uitvinding op onze cultuur en omgeving, vroeger, nu en in de toekomst.

De activiteiten zijn te boeken op maandag t/m vrijdag vanaf 9.00 uur. +31 (0)6 29 12 30 86 of boekingen-museum@philips.com.

Meer info:

philips-museum.com

ONTDEK HET WATERSNOODMUSEUM!

Het Watersnoodmuseum zit boordevol waargebeurde verhalen over de Watersnoodramp van 1953 en de wederopbouw daarna. Wist je dat het museum gevestigd is in de originele caissons (golfbrekers) die zijn gebruikt voor het sluiten van het dijkgat bij Ouwerkerk in 1953?

Stap terug in de tijd en leer over wat er precies is gebeurd tijdens deze verschrikkelijke rampnacht. Volg een van de uitdagende jeugdroutes, waarbij je met allerlei opdrachten aan de slag gaat.

En wat als het water komt? Wat zou jij doen als jouw huis overstroomt? Speel verschillende games om meer te weten te komen over waterveiligheid. Want de strijd tegen het water is van altijd!

Kom jij het Watersnoodmuseum ontdekken? Met de herinneringen aan toen, de lessen die we hiervan geleerd hebben, kijken we graag met jullie naar de toekomst.

Kijk voor meer informatie op:

watersnoodmuseum.nl/nl/het-museum/jeugd-watersnoodmuseum

DANSEN MET DE HELE SCHOOL, WAANZINNIG TOCH?

Een dag met Dans in School...

In de vroege ochtend komen onze topdocenten met een grote glimlach en veel energie de school binnen. We zijn er klaar voor! Binnen no time staat de helft van de school te swingen. De andere helft van de groepen is aan het knutselen rondom het thema van de dansdag. Ze horen de muziek van de dansende groepen, het is een gezellige boel. Dan is het tijd om te wisselen. De kinderen springen, draaien en oefenen vol passie de danspassen. Door samen te dansen, maken ze verbinding met elkaar, hebben ze veel plezier en verdiepen ze zich in het thema. In de middag verzamelen ouders/verzorgers en leerlingen zich rondom de dansvloer. Spannend, maar extra leuk om elkaar te laten zien wat ze hebben geleerd. Alle groepen tonen hun eigen dans in een spetterende voorstelling. Rode wangen, trotse blikken en lekker veel applaus maken het dansfeest compleet. Een dag die ze niet snel zullen vergeten en waar iedereen enorm van heeft genoten.

We hebben een breed repertoire aan projecten. Ons nieuwste project **Dans Duurzaam** sluit middels een positieve insteek mooi aan bij de huidige thematiek over duurzaamheid. Van insecten tot recycelen, van plastic soep tot fast fashion en smeltende ijskappen, al dansend duiken ze in een duurzame wereld.

Neem een kijkje op onze website voor meer informatie:
DANSINSCHOOL.NL/DANS-DUURZAAM

Mirjam Visser
06-14733902
mirjam@dansinschool.nl

Ireen Kurvers
06-41555182
ireen@dansinschool.nl

WWW.DANSINSCHOOL.NL

Meer zien of weten?
Neem contact met ons op!

Fotografie: Hans Hordijk

Oog in oog met het Meisje

Bezoek met je klas het Mauritshuis en bewonder beroemde schilderijen zoals het Meisje met de parel van Vermeer. Ze volgt je met haar blik, echt waar. Bij De stier van Potter ruik je bijna de koeienvlaai en wist je dat Het puttertje een enorme explosie heeft overleefd?

Het Mauritshuis in oorlogstijd

In 2025 vieren we 80 jaar vrede in Nederland. De tentoonstelling **Huis in de storm - Museum in oorlogstijd** (13 februari t/m 29 juni 2025) laat zien hoe het Mauritshuis de Tweede Wereldoorlog doormaakte, midden in het 'hol van de leeuw'. Bijzonder is het verhaal van Menno de Groot, een 11-jarig jongetje dat met zijn familie in het museum

woonde. Via zijn logboek ontdekken leerlingen zijn ervaringen, voeren ze een geheime missie uit en leren ze over kunstbescherming.

Kom kunst bekijken, bijzondere verhalen ontdekken en natuurlijk zelf kunst maken!

Meer informatie:

www.mauritshuis.nl/po

Maak de Holocaust bespreekbaar met je klas. Juist nu.

Bezoek het Nationaal Holocaustmuseum en de Hollandsche Schouwburg.

Joods Cultureel Kwartier

Ga naar jck.nl/voor-scholen of scan de QR-code.

Workshops op school of in het theater

Samen aan de slag met theater, muziek, burgerschap en geschiedenis

RUBRIEK WORKSHOPS

Kijken of luisteren naar kunst kan fantastisch zijn. Maar hoe mooi is het als je er actief aan mee mag doen? Mee mag spelen, of mee praten? Echt in contact staan met de kunstenaars, onderdeel van het verhaal worden, kritisch nadenken over de kunst en zelf kunst maken. Er zijn talloze workshops voor het basisonderwijs waar kinderen écht betrokken worden. Vaak combineren deze workshops kunst met burgerschapsthema's of geschiedenis. Zo vormen ze een zeer rijke leerervaring.

Theater in School... voor de klas

Theater voor de Klas is theater voor jouw klas. Laagdrempelig, dichtbij en resultaatgericht: verbeter of behoud een prettig, veilig klasklimaat. Twee acteurs en een koffer gevuld met mogelijkheden:

- vragen die aanleiding vormen voor verhalen
- situaties en thema's voor rollenspel
- improvisatie-vormen en theatrale interventies die kunnen worden ingezet waar nodig.

Thema's: sociale media, pesten, diversiteit of normen en waarden.

Daydreamer | Interactief podium in de klas op muziek breng je samen je dagdroom tot leven. Zet de deur van je fantasie wagenwijd open! Muziek is de bron, waarbij drie verschillende muziekstijlen de revue passeren en het creatieve brein een boost krijgt. Kijken & luisteren, samen doen én reflecteren & presenteren.

Info: www.theaterinschool.nl

Een gebouw vol verhalen

In de schouwburg, het huis van Internationaal Theater Amsterdam, wonen personages. Elke avond komen ze tot leven op het podium als acteurs of dansers hun lichaam aan hen geven. Maar ook overdag, als de podia nog leeg zijn, is ons huis vol met hun verhalen. In een theatrale route door het gebouw maken de leerlingen kennis met verschillende personages die ooit bij ITA gespeeld hebben en hun verhalen.

Zie ons theater als een roodpluchen pretpark voor kinderen om te beleven en te spelen. Onze trappen zijn om op te rennen, onze gangen om in te zingen, onze bordessen om op te dansen en in onze zalen ervaar je de magie van het theater. Bij ons kunnen leerlingen theater en dans ervaren én zelf maker zijn. Tijdens voorstellingen, in workshops, door onze theatrale rondleidingen en educatiemateriaal ontdekken kinderen via een kunstervaring wie ze (willen) zijn en hoe je samen de wereld vorm kunt geven.

Info: ita.nl/nl/educatie/primair-onderwijs

CULTUUR GELUID.NL

De wereld van Cultuur bij jouw op school

www.cultuurgeluid-basisonderwijs.nl

WORKSHOPS CULTUURDAGEN VOORSTELLINGEN

A Torie Voe Liesje" – Cultuurdag vol Geschiedenis en Burgerschap

Cultuurgeluid nodigt je uit voor de bijzondere Cultuurdag "A Torie Voe Liesje" (Het verhaal van Liesje), waar we de oorsprong van de Muzikale Afro-cultuur ontdekken. Deze dag staat in het teken van het slavernijverleden en de diepe historische wortels die deze cultuur hebben gevormd.

Met verschillende creatieve workshops maken we samen een reis terug in de tijd. We onderzoeken hoe de slaven op de plantages leefden, wat ze aten en welke taal ze spraken. Misschien herkennen we elementen die we vandaag de dag ook

nog gebruiken. Het is een kans om na te denken over je eigen rol als burger, nu en in de toekomst.

Welke verbanden kun je leggen tussen het verleden en het heden? Wie waren

jouw voorouders, en hoe heeft hun geschiedenis jouw wereld gevormd? Kom en ontdek hoe we als burgers de kennis en inzichten van het verleden kunnen gebruiken om de toekomst te versterken!

Info: www.cultuurgeluid-basisonderwijs.nl

THEATERMAKERIJ

STORM

Laat kinderen stralen tijdens het dagproject de Stuntdag.

De Stuntdag is een mix van theater en bewegen. In de ochtend volgen alle klassen twee actieve workshops, gericht op freerunning of stunts, natuurlijk afgestemd op het niveau van de klassen. In de middag komt alles samen in de meeslepende Stuntshow: waarin alle klassen hun spectaculaire scènes presenteren aan de hele school en de ouders. Samen met onze STORM-acteurs vormt dit een doorlopend verhaal. Jullie ontvangen een handig educatiepakket om het schoolbreed project voor te bereiden. Zelfs zonder voorbereiding is alles eenvoudig te organiseren. Samen maken we er een onvergetelijke dag van!

BELEEF HET ROMEINSE VERLEDEN MET JE KLAS

in hét archeologiemuseum van Utrecht

KOM SPELENDERWIJS ALLES TE WETEN OVER DE ROMEINEN, ARCHEOLOGIE EN HET RIVIERSCHIP DE MEERN I.

MUSEUM
HOGE WOERD

Stel hier je eigen programma samen

Specialisten in magazines voor kunst- en cultuuronderwijs

Wilt u ook adverteren?
Neem dan contact op met
Bertel Ingmar Bertelsen.
030 890 66 67
verkoop@acquisitium.nl

insitemedia.nl

EEN INDRIJKWEKKENDE BELEVING OP SCHOOL

BOEK NU 'DE KEUZE'

Multimediale veteranenvoorstelling

Het komende schooljaar '24-'25 wordt 'De Keuze' aangeboden. Een multimediale voorstelling met aangrijpende veteranenverhalen. Met indrukwekkende portretten van WO II veteraan Geoff Roberts en Afghanistan-veteraan Stephanie Verhoef. Gezien door de ogen van leerling Mehrzad Youssefi en live begeleid door de Regimentsfanfare Garde Grenadiers en Jager. Dit alles 'gewoon' op school.

STEPHANIE VERHOEF

AFGHANISTAN VETERAAN

GEOFF ROBERTS

WOII VETERAAN

Geschied voor leerlingen van 10 – 16 jaar

'De Keuze' past naadloos bij thema's als Vrede en Veiligheid, maatschappijleer en burgerschapsvorming. De voorstelling duurt 45 minuten en kan worden bijgewoond door 150 tot 600 leerlingen tegelijk. Een docentenhandleiding is beschikbaar om alles goed voor te bereiden.

Gratis aangeboden

'De Keuze' wordt gratis aangeboden, mits de school zorgt voor passende accommodatie. Zoals een aula, sportzaal of nabijgelegen theater.

Meer informatie en reserveringen?

Neem contact op via info@veteranendag.nl. Bekijk ook onze eerdere schoolconcerten op www.veteranendag.nl

'De Keuze' is een coproductie van de Militaire Muziek Krijgsmacht en het Nationaal Comité Veteranendag. Hoofdpartner Vfonds ondersteunt dit educatieve concert.

Gastheer

Founder

Organisatie

Hoofdpartner

THALES

ZIE VAN GOGH ZELF

Boek nu je bezoek op
vangoghmuseum.nl/po

VRIENDEN
LOTERIJ

ASML

Van
Gogh
Museum

Amsterdam